Osman Eminov

Coğrafi dünya görüşü

I hissə

Ön söz

Coğrafiya elmi kökü çox qədimlərə gedən, təbiəti, cəmiyyəti və kosmik məkanı öyrənən böyük bir elm sahəsidir. Coğrafiyanı bilmədən əraziyə sahib olmaq qeyri-mümkündür. Coğrafiya bilmədən heç bir ölkə nə öz sərhədləri daxilində nə də xaricində öz siyasətini yeridə bilməz. 15-ci əsrdə ispanlar və portuqallar Yeni Dünyanı kəşf etdilər. Bununlada ən gerida qalan, səfil və kasıb günündə yaşayan bir qitə bütün dünyaya hakim oldu. Bunun əsas səbəbi avropalıların ərazilərin coğrafıyasına bələd olmaları ilə bağlı idi. Onlar getdikləri əraziləri öyrənir, tədqiqat aparır, proqnoz verir və bu ərazilərin öz ölkələrinə verəcəkləri iqtisadi səmərəni hesablayırdılar. Bu kəşflərdən kənarda qalan ölkələr isə indi də dünyada öz sözünü deyə bilmir. Biz çalışmalıyıq ki, bu elmi daha da inkişaf etdirək, onun verəcəyi səmərəni dövlətə çatdıraq. Bir haldakı ölkəmiz inkişaf edir, regionda öz siyasi çəkisini artırır, turizm sektoru dirçəlir, ərazilərdə yeni obyektlər inşa edilir bütün bu işlərin görülməsində coğrafiya elmi və onun alimləri öz ideyalarını verə və tətbiqi fəaliyyətini göstərə bilər. Coğrafiyanı yaxşı bilən bir şagird gələcəkdə torpaqlardan necə istifadə etməyi öyrənəcək, dünyada olan iqtisadi idarəetmə modellərini bilib ölkəmizə hansının tətbiq edilməsi yollarını yaxşı dərk edəcək. Bu elmi bilmədən kartoqrafiya və geodeziya ixtisaslarına yiyələnmək olmaz. Görəsən hansı dövlətdə xəritəçəkmə barədə olan elmi öyrənən tələbə coğrafiyadan imtahan vermir? Hansı ölkədə turizm sektorunu inkişaf etdimək istəyən bir dövlət bu sahəni araşdıran elmə ögəy münasibət bəsləyir? Su qıtlığından əziyyət çəkən bir ölkədə su ehtiyyatlarını məktəb vaxtından tədris edən coğrafiyadır. Azərbaycan dili, tarixi və coğrafiyasını hər bir məktəbli bilməlidir…

Siz bu elektron kitabda coğrafiyanın nə qədər geniş və əhatəli bir elm sahəsi olduğunu bir daha görəcəksiniz.

Hacı Zeynəlabdin Şirvani

1826-cı ildə Bakıda olmuş görkəmli səyyah Zeynalabdin Şirvani yazırdı:
"Bakını Badkubə də adlandırırlar. Çünki bu yerdə daim küləklər əsir. Bəzən elə güclü əsir ki, şəhərin böyük tikililərini də xəsarətə uğradır. Buna görə burada evlərin özülünü yonulmuş daşlardan qoyur, həyətləri və damları qırla örtürlər".

Maqnitosfer

Yer kürəsinin maqnit sahəsi onun maqnitosferi adlanır. Maqnitosfer, onun mövcudluğunu ilk dəfə təyin edən ABŞ astrofiziki Ceyms Alfred Van Allenin şərəfinə “Van Allen qurşaqları” adlandırılır. Yer səthindən başlayaraq on minlərlə kilometr uzaqlıqda olan “Van Allen qurşaqları” Yerdəki canlıları kosmosdan və Günəşdən gələn məhvedici enerjidən, zərərli kosmik şüalardan qoruyan “sipər” rolunu oynayır.
Qeyd edək ki, Günəş sistemində Yerdən başqa Merkuri, Yupiter və Saturn planetlərində də maqnit sahəsi aşkar edilmişdir. Ay maqnit sahəsinə malik deyildir

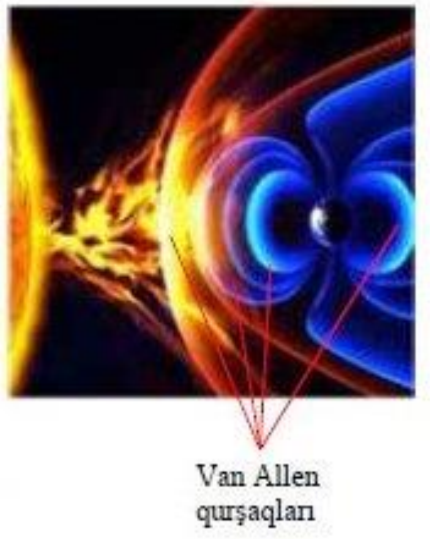

Eminov

Maqnit qasırğası

Günəş atmosferində güclü partlayışlar baş verdikdə kosmik fəzaya atılan sürətli yüklü zərrəciklərin bir hissəsi "Van Allen qurşaqları"nı keçərək Yer atmosferinə daxil ola bilir. Nəticədə bu zərrəciklərin yaratdıqları maqnit sahəsi Yerin maqnit sahəsinə təsir edərək onu gücləndirir – maqnit qasırğası baş verir. Maqnit qasırğası zamanı radiorabitədə pozulmalar yaranır, insanların səhhəti pisləşir, Şimal qütbünə yaxın ərazilərdə isə qütb parıltısı və s. baş verir.

ABŞ necə ölkədir?

Bu ABŞ-dır, öz vətəndaşları üçün cənnət digər ölkələr üçün yırtıcı bir ölkədir. Dünyanın istənilən ölkəsində onun pasportu altında olan vətəndaşlarına gözün üstə qaşın var deyən ola bilməz. Onun vətəndaşlarına hər yerdə hörmət edilir, bu hörmət qorxudan irəli gəlir.
Yarandığı 1776-cı ildən bəri 243 il keçib. Bu 243 ilin 222 ilini bu və ya digər şəkildə müharibə şəraitində, 21 il isə sülh şəraitində olub.

Ən aşağı əhali sıxlığına malik olan ölkələr

Hind- Avropa dil ailəsi

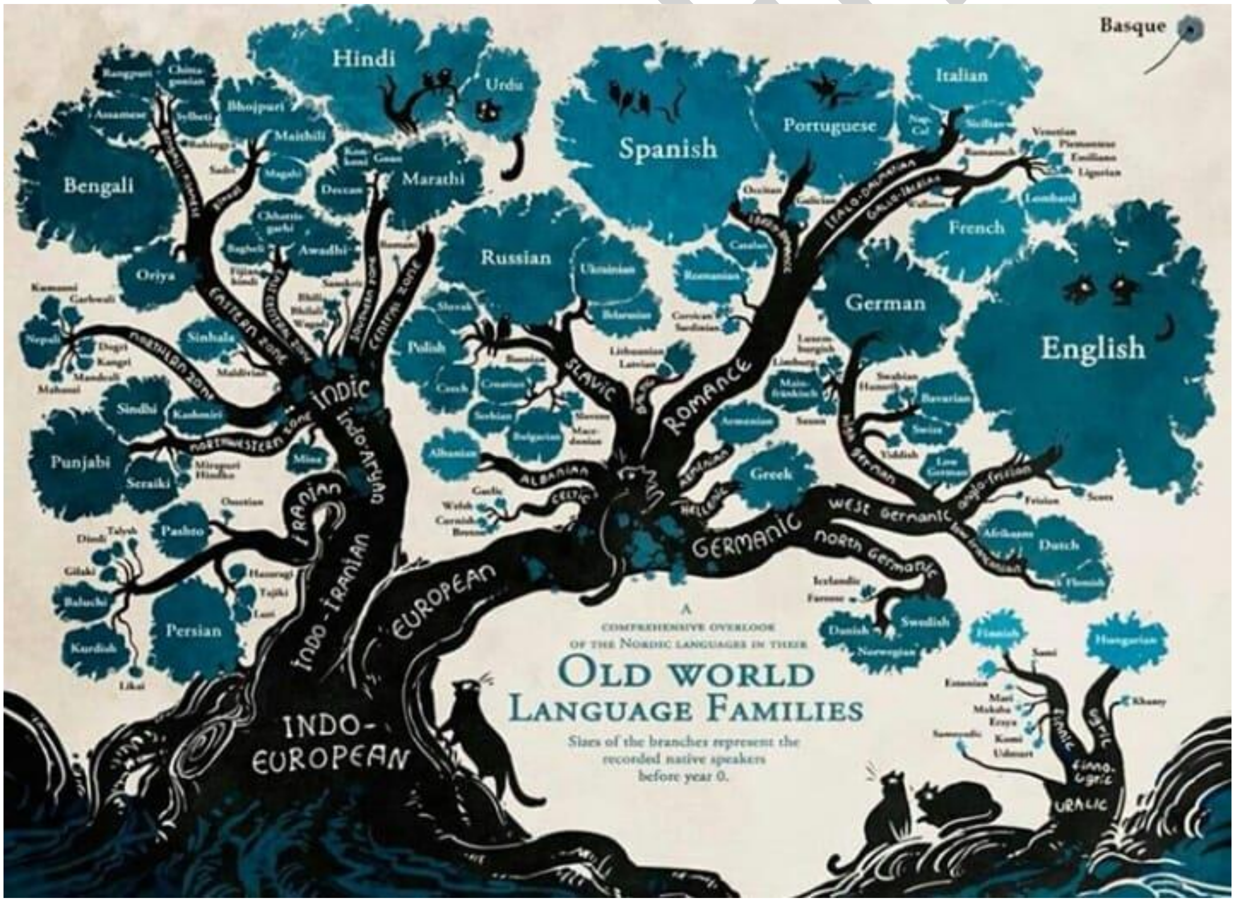

ABŞ-da 20-ci əsrdə iş şəraiti

Fotoda sağda duran adam nəzarətçidi. O, uşaqların işinə nəzarət edir, kimsə ləngiyəndə əlindəki zopa ilə vurub "aktivləşdirirdi". Uşaqlarsa daş kömürü gildən, daşdan və çınqıldan ayırırlar. Pensilvaniya, 1920-ci il.

Mars və Yerdən Günəşin mənzərəsi

Göründüyü kimi Marsda səma bizdən fərqlidir. Yerdə gündüzlər səma mavi, günbatışında isə qırmızı olur. Marsda isə əksinə gündüzlər səma qırmızı, axşamlar göy olur. Çünki, yerdə axşamlar günəşin spektrumunun mavi ucu havadakı qaz molekulları tərəfindən dağıdılır. Marsda bunlardan çox yoxdur. Əvəzində çoxlu toz var. Bu da qırmızı dalğa uzunluğu yayır. Nəticədə, gündüzlər səma qırmızı, axşamlar mavi olur.

Yerin kürə formasında olduğunu necə bilirik?

Yerin kürə formasında olduğunu illərdir ki bilirik. Əvvəlcə, fərziyyələr yürütdük, sonra bunu Yer səthində müşahidə etdik. Dövrümüzdə Yer kimi kürə formasına sahib planetlər kəşf edirik, lakin hələ də bu planetlərin düz olduğuna inananlar (bu qrupda da var) var. Əgər Yer düz olsaydı, Yer səthindəki bütün hündür obyektləri gözümüz və yaxınlaşdırıcı cihazlarımız qəbul edən qədər görərdik. Məsələn, Bakıdan baxdığımız zaman Parisdəki Eyfel qülləsini və ya Misirdəki Giza Piramidasını görə bilərdik. Lakin Yerdə məsafələr artdıqca meridianlar müəyyən bir nöqtədən sonra qıvrıldığı üçün bir müddət sonra obyektləri görmək mümkün deyil. Əslində, bu qədim yunanlardan bu yana bilinən məlumatdır. Riyazi olaraq isə Eratosfen Yerin kürə olduğunu hesablanmışdı.

Filosof və elm adamı Aristotel kitablarında gəmiçilərin üfüq xəttində yox olmalarını açıqlamış və bunu Yerin kürə formasında olduğunu olduğunu təsdiq edən məlumat kimi qiymətləndirmişdir. Hətta, Aristotel Günəş

tutulması zamanı Yerə düşən kölgənin Yerin yuvarlaq olduğuna dair daha bir isbat olduğunu bildirmişdi.

Aristoteldən 200 il sonra isə Misirdə yaşayan yunan elm adamı Eratosfen yuxarıdakı isbatları riyazi olaraq hesablanmışdı. Məsafə artdıqca şəffaflığın və kölgə ölçülərinin dəyişdiyini görən Eratosfen buradan Yerin kürə şəklində olduğunu düşünərək onun çevrəsini hesablanmışdı. O, bir gün İsgəndəriyyə şəhərində günorta vaxtı cisimlərin öz kölgəsinin olmadığını müşahidə etmişdi. Bu hadisədən sonra bir işçi kirayələrək Günəş işıqlarının Yer səthinə dik düşdüyü günlərin birində maraqlı bir təcrübə aparmışdı.

Təcrübə: Özü yaşadığı və kirayələdiyi işçinin kölgəsini ölçdü. Iki kölgə ölçülərinin fərqini 2 şəhərin arasındakı məsafə ilə müqayisə edən alim Yerin çevrəsini bu gün bildiyimiz rəqəmlərə çox yaxın olaraq hesablayıb.

Kosmik gəmi necə havaya qalxır?

Kosmik gəmini havaya qaldırmaq üçün görüləcək əsas iş cazibə qüvvəsinə qalib gəlməkdir. Bu da raket mühərrikləri ilə işləyən nəhəng mərmilərlə təmin edilir. Kosmik gəmi bu mühərriklərin uc hissəsinə yerləşdirilir. Ilk alovlanma zamanı sürət saatda 100 km olduğu halda Yer ətrafındakı orbitə çata bilmək üçün sürətin saatda 25.000 km-i aşması lazım gəlir.
Yenə Yer xaricindəki ulduzlararası boşluqda bir hədəfə doğru yollanacaq gəmilərin cazibə sahəsindən xilas olmaları üçün sürətin 40.000 km-ə qədər çatması vacibdir. Cihaz havaya qalxdıqca cazibənin təsiri azalır. Təxminən 100.000 km yüksəklikdə cazibə qüvvəsi 20 dəfə azalır. Kosmik cihazın müəyyən bir məsafədən sonra sürət əldə etməsi üçün raket mühərrikləri adətən 3 mərhələdən ibarət olur. Əvvəlcə birinci hissə yanır. Yanacaq bitərkən bu hissə atılır və kosmik cihaz nisbətən yüngülləşir. Sonra növbə ilə digər hissələr işə düşür.

Kosmik koloniya

Portland Universitetin professoru Kameron Smitə görə 2000 insandan ibarət olan bir kosmik koloniyanın sakinləri 300 ildən sonra bizdən fərqli bir görünüşə, fərqli davranış formalarına, saç quruluşuna, fərqli dəriyə, aşağı yer çəkiminə malik hündür bədən quruluşuna və s. malik olacaqlar. Smitə görə, hətta bu koloniyalarda genetik mühəndislik yolu ilə yeni orqanlar belə yaradıla bilər. Məsələn: kosmik şüalardan qorunmaq üçün orqanlar və yaxud karbondioksidi oksigenə çevirə biləcək qəlsəmələr yaradılacaq. Bu yolla artıq insan süni biosferdən çıxaraq yeni evlərinə tam olaraq yerləşmiş olacaqlar..

Emin Eminov

Qara dəliklər

Qara dəlik elə bir məkan-zaman yeridir ki, qravitasiya cazibəsi həddən böyük olduğundan, işıq sürətilə hərəkət edən obyektlər, hətta işıq kvantları belə oranı tərk edə bilmirlər. Bu yerin sərhədləri "hadisələr üfüqü" adlanır, ölçüləri isə qravitasiya radiusudur. Ən sadə halda sferik simmetrik qara dəlik Şvarsşild radiusuna bərabərdir. Eynşteynin tənliklərinin bəzi dəqiq hesabları var ki, onların ilkini Karl Şvarsşild etmişdi. "Qara dəlik" ifadəsinin müəllifinin bəlli olmadığı deyilir, amma ifadəni Con Arçibald Uiler məşhurlaşdırıb. Bu, belə və fizika ilə maraqlanan hər şəxs yazdıqlarımı bilir.

Amma...

1756-cı ildə Benqaliyanın nəvvabı, yəni hökmdarı Sirac üd Dövlə britaniyalıların təsir imkanlarının və gücünün artmasından təşvişə düşərək Fort-Uilyam qalasına hücum etdi. Bu qala sonralar Kəlküttə şəhəri olacaqdı. Nəvvabın əmrinə əsasın, yerli sakinlərlə pis davranan britaniyalı əsgərlər və zabitlər tutuldular, şəhər həbsxanasındakı "Qara dəlik" adlı zindana salındılar. Zindanın sahəsi cəmi 20 kvadrat metr olsa da, ora 156 əsir ingilisi doldurdular. İngilislər yaralardan, susuzluqdan və bürküdən ölməyə başladılar. Səhər "Qara dəlik"də cəmi 23 nəfər sağ qalmışdı. Bu hadisə Britaniya qəzetlərində və jurnallarında nəvvabın qəddarlığı kimi çox müzakirə olundu. Bir il sonra general Robert Klayv qalanı jeri aldı, sonra da bütün Benqaliyanı ələ keçirdi.
O, 1000 avropadı, 2 min sipay və 8 topa malik olsa da, 35 min piyada, 15 min süvari və 50 topdan ibarət nəvvab qoşununu Plessi yaxınlığında darmadağın etdi.
Kəlküttədəki "Qara dəlik" zindanı ilə bağlı faciədən fizik Robert Dik bəhs etməyi çox sevirdi. Hətta onun evində və ya laboratoriyasında nə isə itəndə Dik deyirdi: "Bu zibili Kəlküttənin qara dəliyi uddu".
Daha sonra Dik mühazirələrində də "qara dəlik" ifadəsini söyləməyə başladı.
Hə, yeri gəlmişkən...
Kosmosda qara dəliklərlə bahəm, ağ dəliklər də var. Əgər qara dəlikdən heç nə qurtula bilmirsə və orada hər şey yox olursa, ağ dəliyə heç nə düşə bilmir.

Yunan filosofu Diogenin məşhur cavabı

Yunan filosofu Diogen çəlləkdə yaşayırdı. Bir gün Böyük Isgəndər günəş altında istirahət edən Diogenə baş çəkməyə gedib, onun üçün nə edə biləcəyini soruşduqda, Diogen qüdrətli fatehə belə cavab vermişdi: "Səndən yanlız bir şey istəyirəm. Xaiş edirəm, biraz kənara çəkil, Günəşin qarşısını kəsmə"

Eminov

“Mən burada idim”

Qədim insanlar bu əl izlərini təxminən 9 min il əvvəl Argentinada "Əllər mağarası"ında qoyublar. Sanki çoxdan ölmüş əllər qayalara dırmaşaraq bizə doğru can atır. Bu qədim insanlar dünyanın ən təsirli yadigarlarından biridir, amma heç kəs bunun nə məna verdiyini bilmir....

Ache qəbiləsinin qəddar adəti

Paraqvay cəngəlliklərində Ache qəbiləsi var, 1960-cı illərə qədər dəhşətli adətləri var idi. Beləki, qrupun dəyərli bir üzvü öldükdə, achelər adətən kiçik bir qızı da öldürür və onunla birlikdə torpağa basdırırdı. Achelərlə görüşən antropoloqlar bir dəfə xəstələnib qrupla ayaqlaşa bilməyən orta yaşlı bir kişinin tərk edildiyini qeyd etmişdi. Onu ağacın altında qoyub getmişdilər. Ləzzətli bir yemək gözləyən quzğunlar onun başı üzərində uçuşurmuş. Amma o var gücünü toplayıb cəld addımlarla yeriyərək qrupa qoşulmağı bacarır. Bütün bədəni quzğunların nəcisi ilə ötürdüyündən, ona "Quzğın zılı" ləqəbini vermişdilər.

Bir qoca Ache qadını qrupun qalan hissəsi üçün yükə çevrildikdə gənclərdən biri ona arxadan səssizcə yaxınlaşır və başına baltayla vuraraq onu öldürmüşdü. Bir Ache kişisi antropoloqlara cəngəllikdə keçirdiyi illər haqqında bunları deyir. "Mən adətlərə görə yaşlı qadınları öldürürdüm. Bibilərimi öldürüdüm. Qadınlar məndən qorxurdu.. Indi burada ağ adamlarla birlikdə zəif biri oldum. Saçsız körpələr az inkişaf etmiş sayılır və dərhal öldürülürdü. Qadınlarından biri qəbilədəki kişilər başqa bir qız uşağı istəmədikləri üçün ilk qızının öldürüldüyünü xatırlayır. Bir kişi öz körpə oğlunu "qanıqara olduğuna görə və ağladığına görə" öldürmüşdü. Başqa bir uşaq da "gülünc göründüyü və digər uşaqlar ona güldüyü üçün" diri-diri basdırılmışdı.

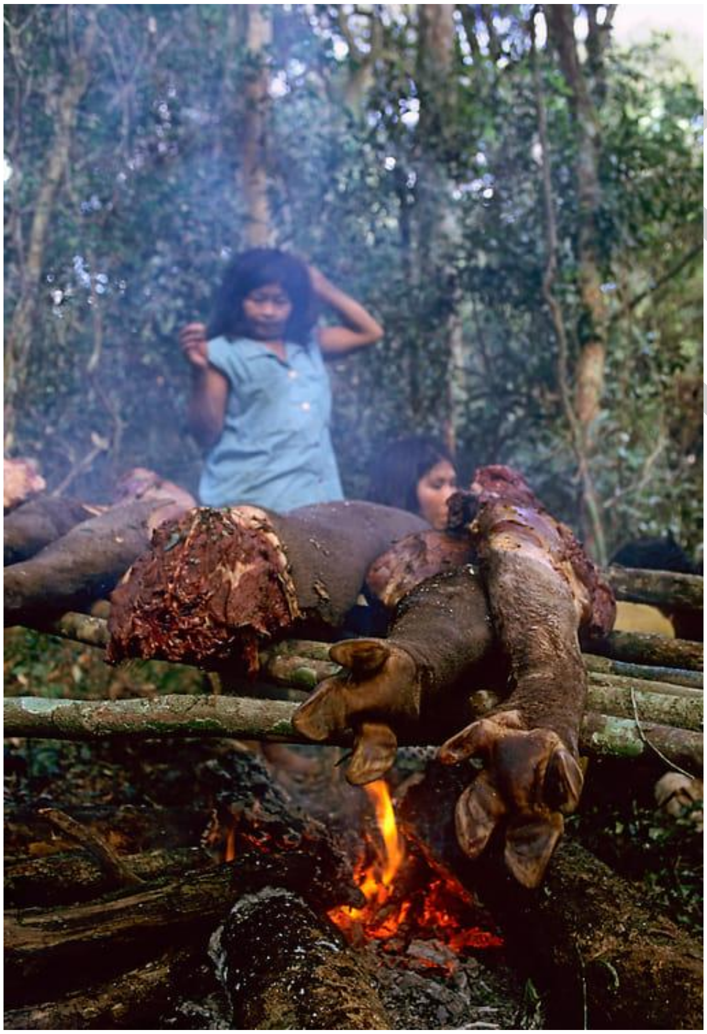

Harvard Universitetinin tələbələri özlərini aşağıdakı fikirlərlə motivasiya edirlər:

1. Əgər sən indi yatsan, yuxuda arzunu görəcəksən. Əgər sən təhsil alsan, arzunu reallığa çevirəcəksən.
2. Düşünəndə ki, artıq gecdi, əslində, hələ kifayət qədər tezdi.
3. Təhsilin əziyyəti müvəqqətidir, savadsızlığın əzabı isə ebədidir.
4. Təhsil vaxt deyil, təhsil cəhddir.
5. Həyat təkcə təhsildən ibarət deyil. Ona görə də əgər bu gün sən bu mərhələni atlaya bilmirsənsə, ümumiyyətlə başqa nəyə güvənirsən?
6. Gərginlik və cəhdlər həzzə çevrilə bilər.
7. Kim ki hamıdan tez çalışır, kim ki hamıdan çox əziyyət çəkir, o kəs həqiqi mənada uğurunun dadını çıxara biləcək.
8. Hər sahədə uğur qazanmaq hamıda olmayan bir şeydir. Hər bir uğur əziyyət və özünütəkmilləşdirmə hesabına reallaşır.
9. Vaxt uçur.
10. Bu günkü tənbəlliklər sabahkı göz yaşlarına çevrilə bilər.
11. Gələcəyə investisiya edənlər realistlərdir.
12. Sənin gəlirin, sənin savadınla düz mütənasibdir.
13. Bu gün heç vaxt bir daha təkrarlanmayacaq.
14. Hətta bu an belə sənin düşmənlərin acgözlüklə kitab vərəqləyirlər.
15. İşləməyən dişləməz.

Xorvatiyanı tanımayan ölkələr

Brazilwood ağacı

Braziliyanın adı bu ağacın adından götürülüb.

OPEK-in üzvləri

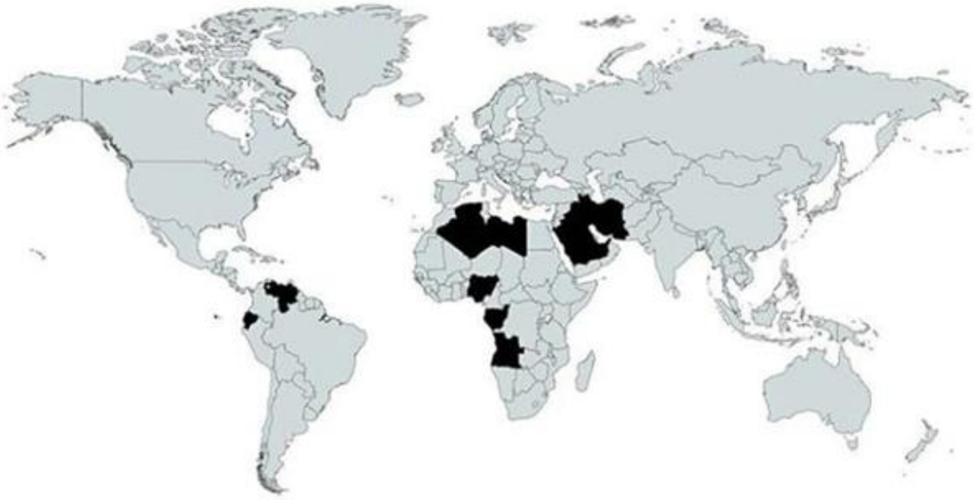

...n Eminov

Andorranın dili

Andorra yeganə ölkədir ki, katalon dili rəsmi dildir, 80 min nəfər əhali yaşayır, ildə isə 10 milyon turist gəlir. Ölkənin paytaxtı olan Andorra-la-Velya dəniz səviyyəsindən 1029 metr hündürlükdə yerləşir və Avropa paytaxtları sırasında ən yüksək dağlı şəhərdir.

Etnik rusların ölkələrdə faizlə nisbəti.

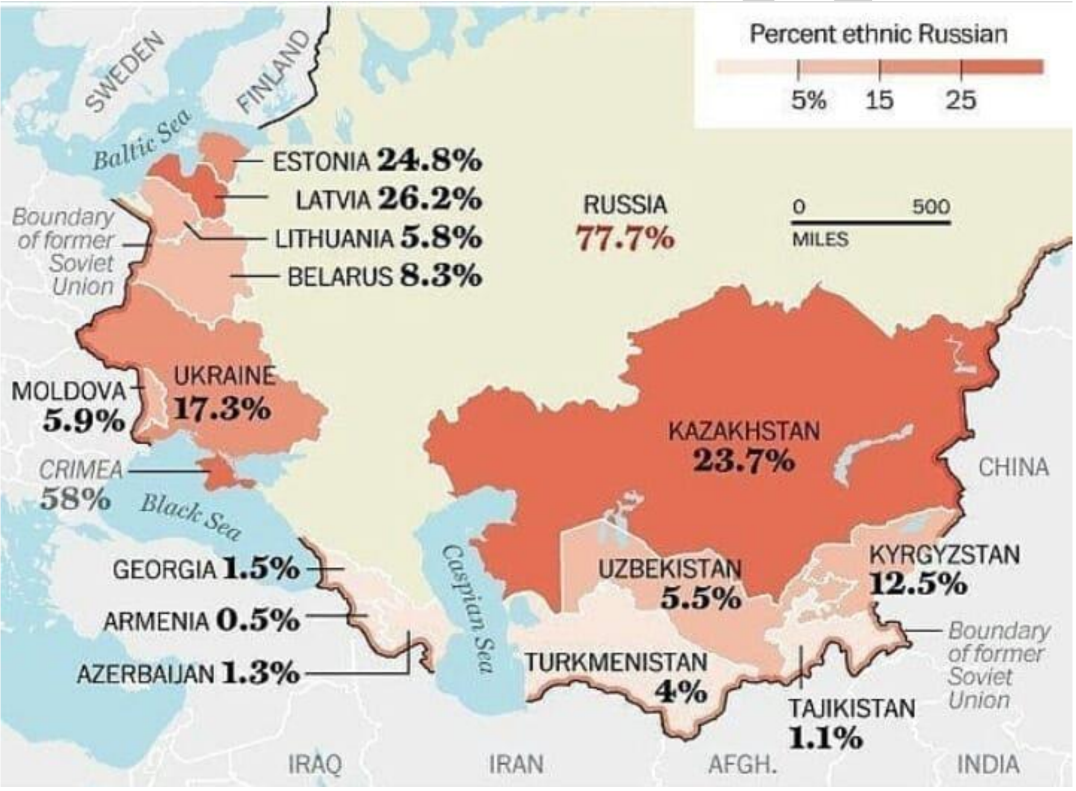

Eminov

Cənubi Amerika 138 il bundan öncə.

Argentina əhalisinin 37%-i İtaliyadan gələnlərin nəsilləridir.

Əhalisinin sayı 10 mlndan az olan ölkələr

Eminov

İnsan təbiətin bir parçası

Biz təbiətin bir parçasıyıq, təbiəti məhv ediriksə özümüzü məhv edirik.

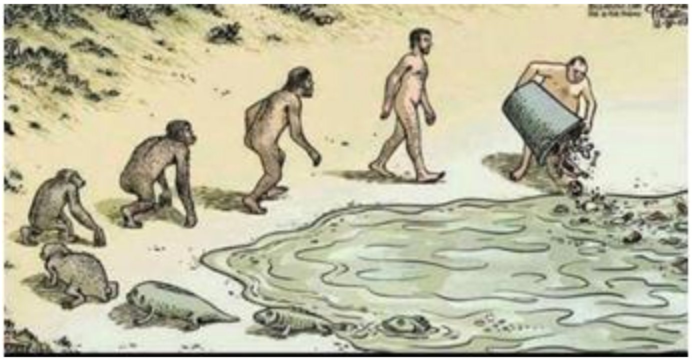

Norveçdən Çinə yoxsa Portuqaliyaya?

Əgər bizə sual versələr ki, məsafə Norveçdən Portuqaliyaya daha yaxın olar ya Çinə? İçi mən qarışıq hamımız Portuqaliya fikirləşirik. Amma şəkilə baxın

Günəş tutulması

Günəş tutulması Ayın Yerlə Günəş arasına daxil olması nəticəsində olur. Bu zaman “Günəş tacı” daha yaxşı görünür.

Bir vaxtlar ən xoşbəxt bir qitə

Afrika eradan əvvəl 7000-ci ildə. Bu dövrdə dünyada ən xoşbəxt və zəngin qitə Afrika idi. Qədim insanlar tənbəl- tənbəl savannalarda dolaşır, arada mamont görəndə qaçıb ət yemək üçün tələsirdilər. Vaxtilə böyük əraziləri tutmuş meşələrin yerində savannalar yaranmağa başlamışdı. Bundan sonra ağaclardan yerə düşən homosapiens ətrafı yaxşı görmək üçün dik gəzməyə çalışdı, beləliklə çox əraziləri görmək onda beyninin alın hissəsini inkişaf etdirdi. Insanlar böyük çənə sümüyünə malik idi, çünki çiy ət yeyirdilər. Bu da böyük və güclü dişlərin olmasını vacib edirdi. Bişmiş ət yedikdən sonra çənə sümüyünə əvvəlki kimi güc düşmədi və kiçilib yavaş -yavaş indiki formanı aldı..

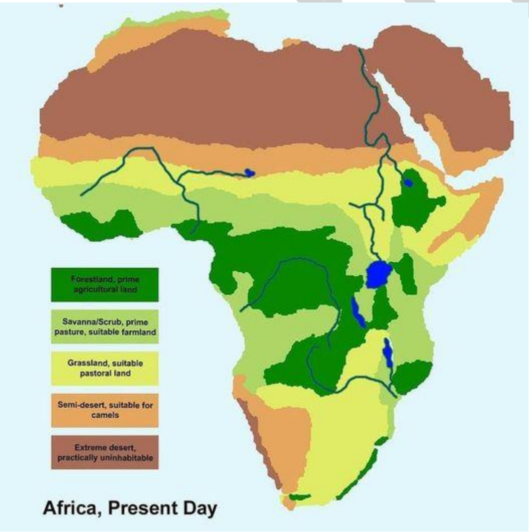

Eminov

Kolumbun daha bir kəşfi

Bildiyimiz kimi coğrafi meridian ilə maqnit meridianıı Yerin mərkəzində kəsişib 11,5° bucaq əmələ gətirirlər. Bunu ilk dəfə müəyyən edən X. Kolumb olmuşdur. Beləki, o zaman cəhətlərin təyin edilməsində ən məşhur yol qütb ulduzunun təyini idi. Məlum idi ki, qütb ulduzu yalnız şimal yarımkürəsində görünür və şimal qütbü istiqamətini göstərir. Kolumb kompasın şimalı göstərən əqrəbi ilə qütb ulduzu arasında fərq hiss edir. Beləki kompasın şimal əqrəbi şimal -qərbə yönəlir, beləliklə maqnit meridianı ilə coğrafi meridianın üst-üstə düşmədiyini müəyyən etdi.

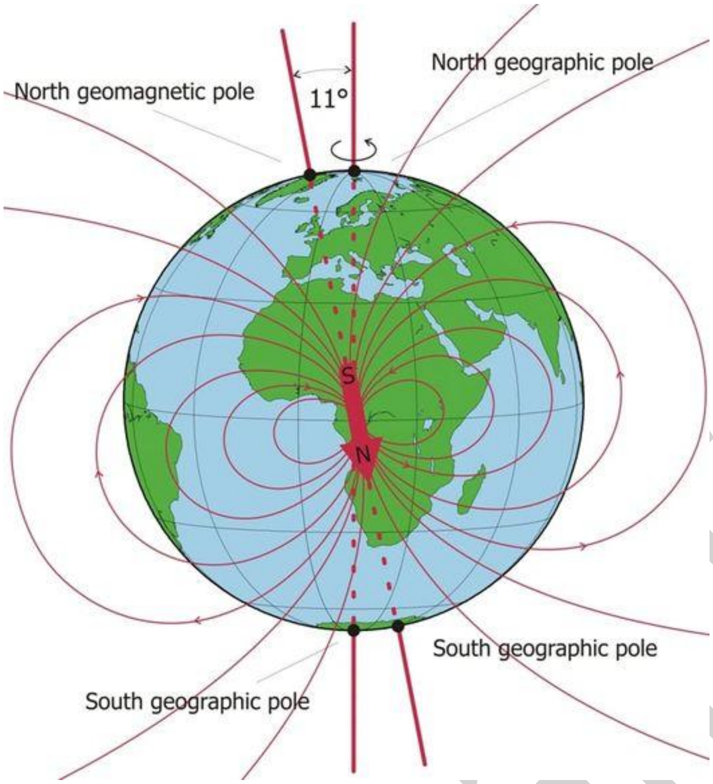

Osman Eminov

Ən şimalda yerləşən şəhər

Alert şəhəri Elsmir adasında, Kanadanın Nunavut vilayəti Kikiktaaluk rayonu ərazisində və şimal qütbündən 880 km (82 dərəcə şimal enliyi) məsafədə yerləşir.

Termik ekvator

Yer kürəsinin ən isti yerlərini birləşdirən "Termik ekvator"u

Uran planeti 1781-ci ildə kəşf edilib, Antarktida qitəsi isə 1820-ci ildə. Çox qəribədir

Baltik dənizinin iqtisadi zonası.

n Eminov

Keqinsberq- Kalininqrad bölgəsi

Rusiyanın ikinci dünya müharibəsindən sonra Almaniyadan qopardığı almanların Keqinsberq dediyi Rusların isə Kalininqrad adlandırdığı şəhər. Ruslar yarandığı andan dünya ölkələrinə qarşı daim təhdid mövqedə duran və dünyada sülhün və əmin-amanlığın qarşını bir səd kimin alan, daima başçıları geniş torpaq almaq uğrunda mübarizə aparan eqomanyak bir tiplər idilər. Dünya elminə, ədəbiyyatına böyük töhfələr vermiş qarışıq rus-tatar- yəhudi əsilli şəxsiyyətləri çıxmaqla bu dövlətin dünyaya heç bir xeyri dəymədi. Xalqın özü böyük mədəniyyət daşıyıcıları olsa da onları həmişə İvan Qroznı, Stalin, Putin kimi vəhşi terroristlər, manyaklar və başının bir hissəsi işləməyən (Suvorov Partiyanın qızıl tarixi kitabının oxuyun) Lenin kimi yarı rus yarı yəhudi, yarı adam yarı heyvan adamlar idarə ediblər.
İmanuel Kant da Keqinsberqdən idi

Dunay çayı bu paytaxt şəhərlərdən keçir.

-Vyana
-Bratislava
-Budapeşt
-Belqrad

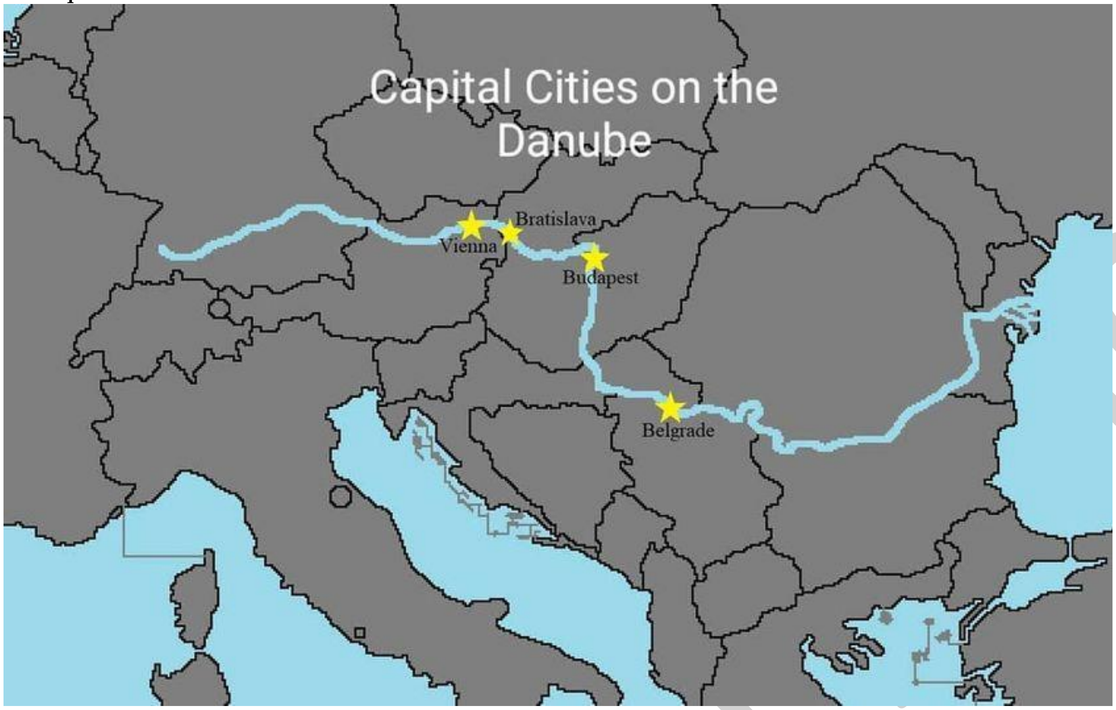

Hu xətti nədir?

"Hu xətti" adlanan bu xəttin şərqində Çinin əhalisinin 94%-i yaşayır, daha çox xanlardan (Çinin yerli əhalisi) ibarətdir. Bu xəttin qərbində isə əhalinin 6%-i yaşayır və daha çox Çinin tərkibində olan digər etnik birləşmələr yaşayır. Amma bu ərazidə Çinin ən böyük faydalı qazıntı yataqları yerləşir.

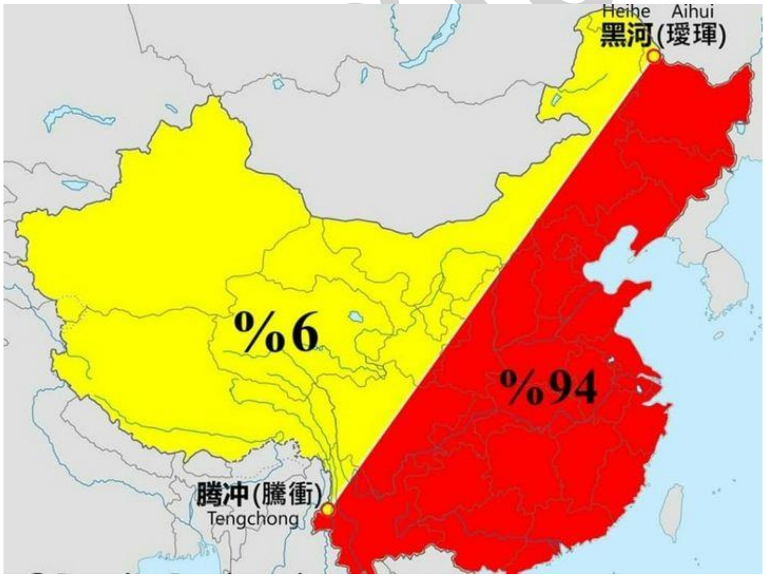

Mənbəyi Tibetdən başlayan çaylar

Yeni Zelandiyanın maori xarici işlər naziri Nanaia Mahuto

Eminov

Düz dünya haqqında The Guardian nə yazır?

İngiltərənin dünyaca məşhur "TheGuardian" qəzeti düz dünya barədə bir məqalə yazıb. Məqalə gəmi kapitanı Henk Keijerin müsahibəsi əsasında hazırlanıb.
Kapitan qeyd edir ki, bütün gəmi naviqasiya sistemləri dünyanın yumru və fırlanmasına əsasən hazırlanıb. Bundan öncə göydəki peyklər vasitəsi ilə işləyən GPS sistemləri də yerin kürə və fırlanması prinsipinə əsaslanır. GPS sistemləri göydə ən əsas olan 24 peykdən məlumat alır. Amma Yer düz olsaydı o zaman bu qədər peykə ehtiyac qalmazdı, cəmi 3 peyk ilə bütün məlumatları almaq mümkün olardı. 24 ədəd əsas peyk dünyanın hər bir tərəfinə məlumat vermək üçün yerləşdirilib. Bundan başqa Kapitan qeyd edir ki, 23 illik karyera müddətində və 2 milyon mil məsafə qət edən adam kimi deyirəm, hələ heçbir gəmi kapitanı yerin düz olmasını iddia etməmişdir.

Qara dənizdə iqtisadi zona

Eminov

Böyük Britaniyanın etnik tərkibi

Böyük Britaniya çoxmillətli bir ölkədir, 86% ingilis, çoxunu isə asiyalılar təşkil edir. Onlarında çoxunu gözəl qardaşlarımız pakistanlılardır. Deyəsən Qarabağ müharibəsində niyə Böyük Britaniyanın bizim tərəfimizi tərəfində tutduğunu anladım.

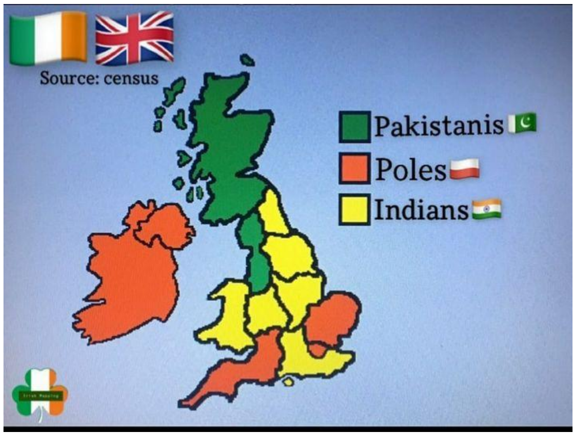

Təbiətə nə verərsən cavabını alarsan

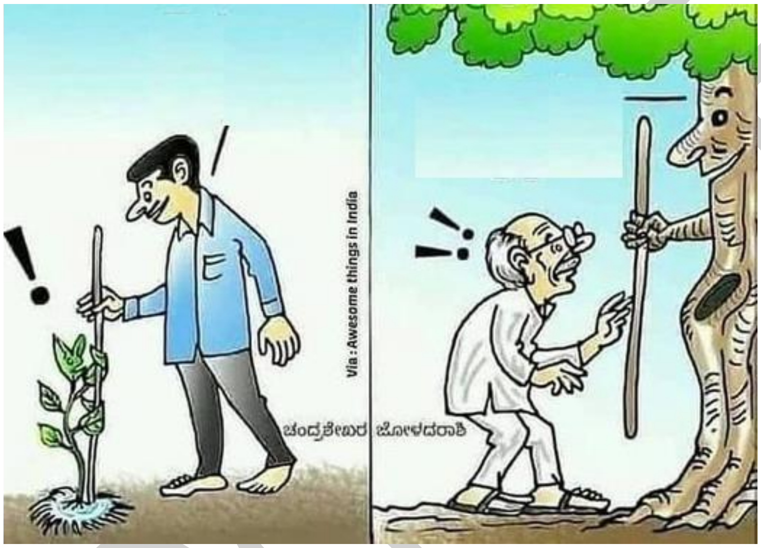

Osman Eminov

PanAmerika avtomagistralı

PanAmerika avtomobil yolu Alyaskadan Odlu Torpaq adalarına qədər (Uşuaya şəhəri) böyük bir məsafədə uzanan magistral yoldur. Ümumi uzunluğu 30 min km-dir. Yol Panama ilə Kolumbiya arasında olan hissəsində yerləşən Darien vilayətində kəsilir və hələ də tamamlanmayıb. Səbəbi burada keçilməz meşələrin, bataqlıqların və dağların olmasıdır.

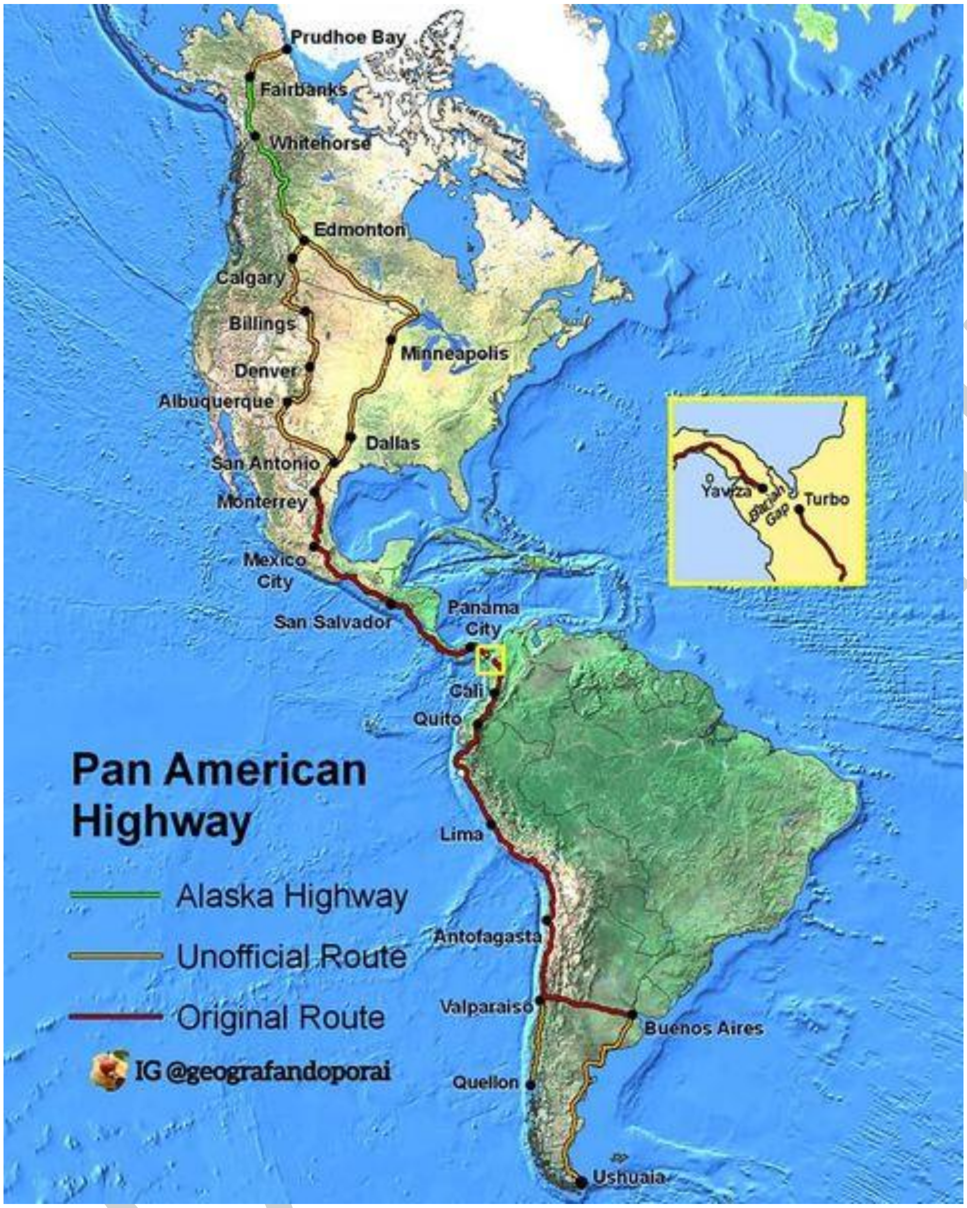

Dünyanın iki yerə bölünməsi

1594-cü ildə Roma papası Tordosillas müqaviləsi ilə dünyanı dədəsinin malı kimi Ispaniya və Portuqaliya arasında iki yerə böldü.

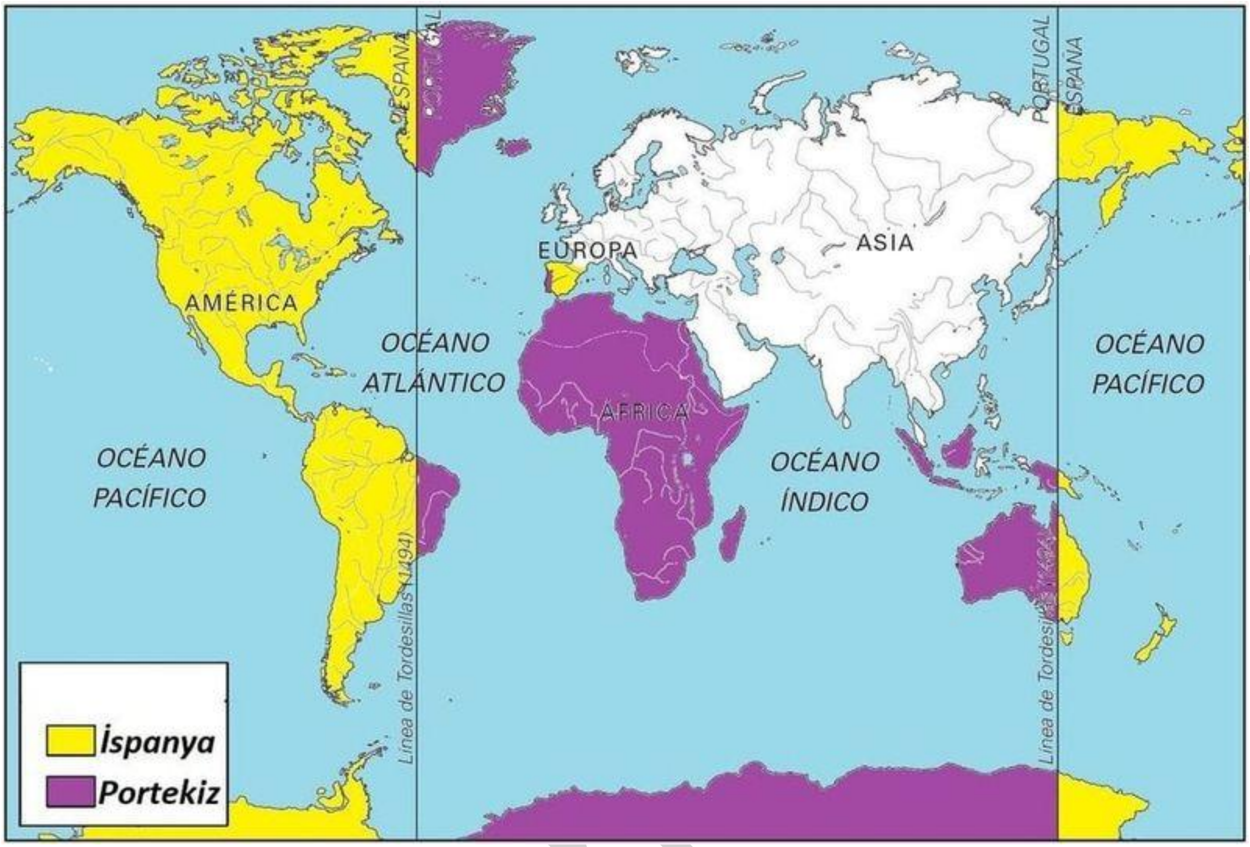

Balinaların uzaqdan inanılmaz səs əlaqələri

Amerikalı bioloq Rocer Peyn araşdırıb ki, iki balina bir - birindən hansı məsafədə olur olsun, dərin okean sularında akustik kanallardan istifadə edib iyirmi hers tezlikdə bir -biri ilə əlaqə saxlaya bilir. Məsələn, Antarktidadakı Ross şelf buzlağının yanındakı balına Aleut adalarının yanındakı balina ilə xəbərləşə bilir.

Tabaşir süxurunun mənşəyi

Çox vaxt sual verilir ki, tabaşir ilə əhəngdaşı üzvü yoxsa kimyəvi çökmə süxurdur?
Tabaşirin tərkibinin 60-70% plankton orqanizmlərlə (kokolitoforid) bərabər, kimyəvi mənşəli narındənəli, toz halında kalsit mineralı iştirak edir. Bir sözlə tabaşir həm üzvü həm də kimyəvi çökmə süxurdur
Əhəngdaşının isə iki növü var üzvi yolla əmələ gələn kimyəvi yolla əmələ gələn.
Üzvi əhəngdaşılar, adətən, molyuskaların qabıqlarından, foraminiferlərdən, mərcanlardan (korallardan), krinoidea qalıqlarından ibarətdir.
Kimyəvi mənşəli kürəciklər halında oolitlərdən ibarət olan oolitli əhəngdaşıları, əhəngli tuflar və digər süxurlar məlumdur.

Avropada qalxma və enmələr

Şərqi Avropanın mərkəz hissələri enir, qərb hissələri isə qalxır. Belarusun paytaxtı Minsk şəhəri ildə 1,5 mm yüksəlir.

Vulkan bombaları "Lapilla"

Lapillalar konsentrik orbitlər cızıb, ətrafa yağan - ən böyüyü alma boyda olan yuvarlaşmış materiallardır. Cənubi Amerikada Kotopaxi vulkanının 15 km-lik məsafəyə tulladığı bombanın ağırlığı 200 ton olmuşdur. Vulkano (İtaliya) kraterindən atılan bombanın çəkisi 69 tondur.

Rusiyada zəlzələ ola bilər?

Gördüyünüz bu ərazi Rusiyanın Perm vilayətidir. Burada zəlzələlər baş verə bilər, soruşa bilərsiniz necə? Cavab budur ki, platformalarda tektonik və vulkanik zəlzələlər baş verə bilməz, amma zəlzələnin baş verməsinin bir səbəbi də denudasion zəlzələdir. Bu tip zəlzələlərə daş duz, gips, anhidrit, əhəngdaşı və s. yuyulan süxurların inkişaf etdiyi rayonlarda təsadüf edirik.

... Eminov

Kamçatka yarımdasının cənubunda olan vulkanik mənşəli Kurilskaya gölü.

Alp dağlarının silsilələri

Bildiyimiz kimi Alp dağları meqa relyef forması olmaqla çoxlu sayda silsilələrə yəni makro formalara malikdir.

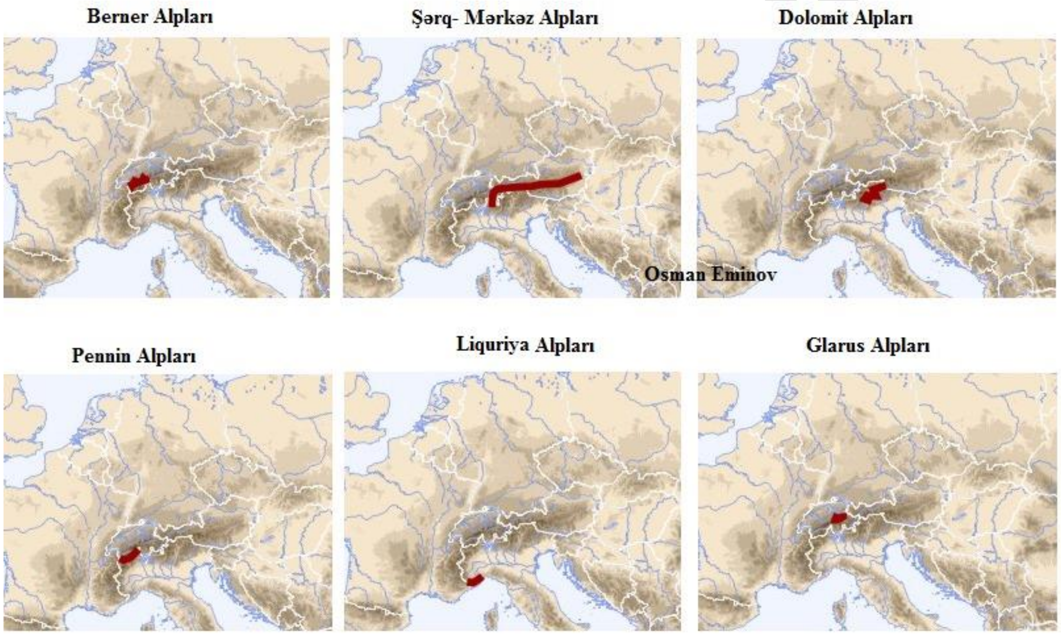

Eminov

Şelf zonasının olmadığı ərazilər

Sakit Okeanın qərb və şərq sahillərində şelf (və yaxud nerit) zonasına rast gəlinmir. Məsələn: And - Kordilyer dağ sistemi hissəsində quru birbaşa materik yamacına birləşir. Səbəb budur ki, o hissələrdə okean tavası davamlı olaraq materik tavasinin altına gömülür, gömüldükcə ərazi qalxır, şelf zonasının yaranmasına imkan olmur. Şelf zonası əsasən passiv seymsik zonalarda abraziya prosesi nəticəsində yaranır. Dalğalar sahillərdə ki qayaları dağıdır, hamarlaşdırır və çökək hissələrə çökdürür. Beləliklə sahil boyu hissələr hamarlaniş şelfə çevrilir

Asiyada xristian nüfus

Filippin birinci yerdədir, hətta Rusiyadan da çoxdur.
Ümumi olaraq Filippinin 102 milyon, Rusiyanın isə 147 milyon əhalisi var.

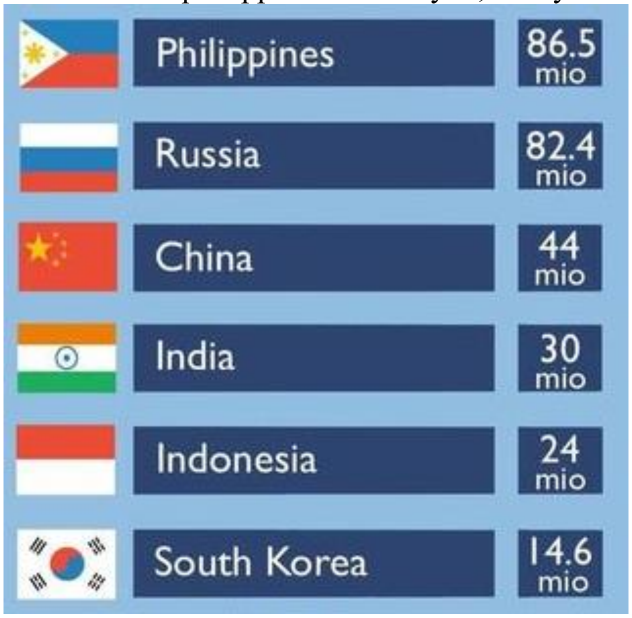

Dayk relyef formaları

Yerli əhalinin "gəmiqaya", "qanadlı qaya" kimi adlandırdığı geoloji ədəbiyyatlarda isə "dayk" adlanan relyef formaları. Hündür ərazilərdə və yaxud vulkanizmin aktiv olduğu qayalıq hissələrdə əvvəlcədən orda olan çatlara maqma daxil olur. Bu çatlara dolan maqma daha gec soyuduğu üçün bərk kristal quruluş formalaşdırır. Ətrafdakı maqma aşınsa da dayklar milyon illər ərzində qalıb sanki yamaclarda bir "tramplin" forması alır

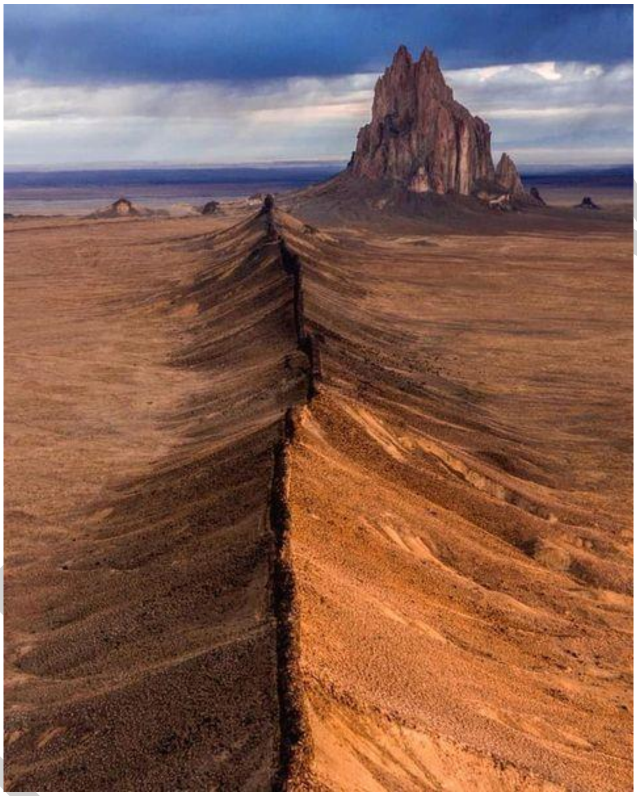

Osman

Yardanq relyef formaları

Səhralarda formalaşan relyef formalarından biri də "yardanq"lardır. Küləyin təsiri ilə vaxtilə böyük ərazini tutan yumşaq qayalar parçalanır, dağılır, yəni külək qumu qayalara davamlı olaraq çırpdığı üçün qayalar təpələr formasına düşür və şəkildə gördüyünüz relyef formaları yaranır. Yardanqların özünəməxsus xüsusiyyətləri odur ki, onlar küləyin istiqamətinə uyğun olaraq sanki bir - birinə paralel uzanır, yuxarıdan baxanda bir qayıq forması alır

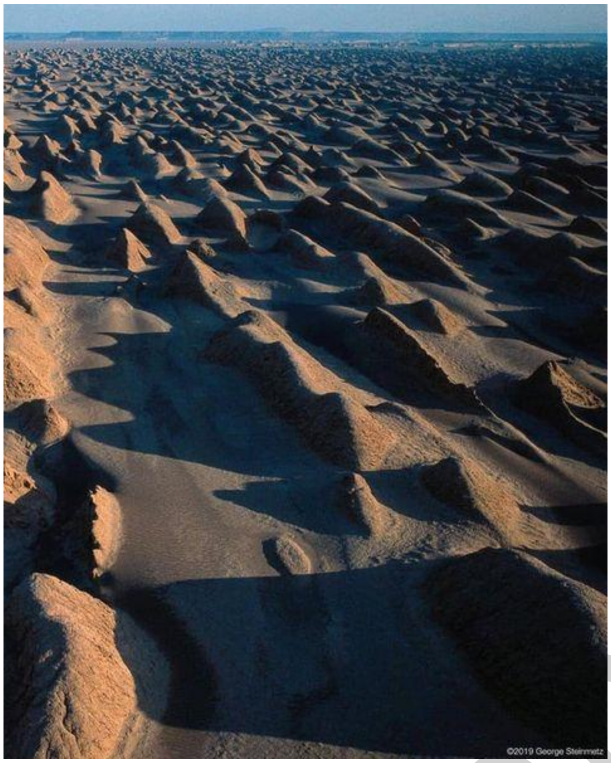

Olbersin paradoksu

Insanları tarixən belə bir sual maraqlandırırdı, madam ki, kainatda bu qədər ulduzlar var, onların hər biri günəş kimi işıq saçır, bəs nə üçün bütün kainat gecə vaxtı zülmətə qərq olur? "Olbers paradoksu" adlanan bu suala Stiven Howkinq belə cavab verir ki, bu sual ulduzların əbədi orda olduğunu zənn edən təfəkkürün nəticəsidir. Ulduzlar əbədi deyil, bizim gördüyümüz ulduzların bəlkə də çoxusu artıq yoxdurlar, bəziləri milyon, milyard il öncə partlayıb məhv olub. Bir sözlə kainatı bürüyən ulduz işığının çoxunun başlanğıc nöqtəsi artıq yoxdur, onlar relikt kosmik şüalar kimi bütün kosmosa səpələniblər. Bu səbəbdən göy üzü bütün istiqamətlərdə işıqlanmır.

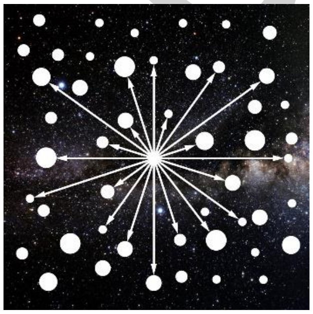

İmanuel Kantın Kainat haqqında düşünəsi

Kainatın yaranması məsələsi məşhur alman filosofu Immanuel Kantı çox düşündürürdü. O deyirdi ki, əgər Kainat müəyyən vaxtda yaradılıbsa, nədən onun yaranması üçün bu qədər qeyri- müəyyən zaman keçmişdir, və kainatın yaranmasına qədər olan dövr hansı dövrdür?
Beləliklə kainatın hər zaman var olduğunu, sonsuz keçmişlərdən sonsuz gələcəyə doğru axan bir nəsnə olduğunu deyirdi.
Bu qədim yunan mütəfəkkiri Anaksimandrın "apeyron" nəzəriyyəsi ilə demək olar ki, eynidir. Kainat heç vaxt yaradılmayıb və heç vaxt da yox olmayacaq.
Qeyd edim ki, "apeyron" nəzəriyyəsini başda ibn Sina olmaqla digər İslam filosofları Allaha aid etməyə başladılar.

Kriklərə su gəlib

2019-cu ildə Avstraliyanın Qvinslend bölgəsində şiddətli yağışlardan sonra kriklərə su dolmuş və belə gözəl mənzərə meydana gəlmişdi. Bir sözlə su həyat deməkdir, Yer kürəsində su olduğuna görə biz burdayıq.

Eminov

Karst gölləri

Yeraltı sular duz yataqlarını həll edərək böyük boşluqlar törədir. Bu boşluqların tavanı çox vaxt davamsızdır və uçur. Yer səthinin bu cür uçmuş sahələrində yerüstü və yeraltı sular yığılır. Şimali Xəzəryanı sahələrdə yerləşən Baskunçak, Elton, İnder, Çelkar və digər göllər bu yol ilə əmələ gəlmişdir. Yeraltı karst mağaralarında kiçik göllərə tez – tez təsadüf olunur. Məsələn, Ural ətrafında məşhur Kunqur mağarasında 36 göl aşkar edilmişdir.

Eminov

Mülayim və subarktik iqlim qrafikləri

bu iki iqlim diaqramı çox vaxt qarışıq salınır, 11-ci və 10-cu sinifdə. Amma temperatur göstəricilərindən görünür ki, biri kəskin kontinental mülayim biri isə subarktik iqlimdir)

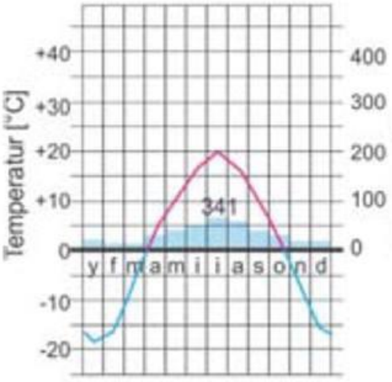

Kəskin kontinental

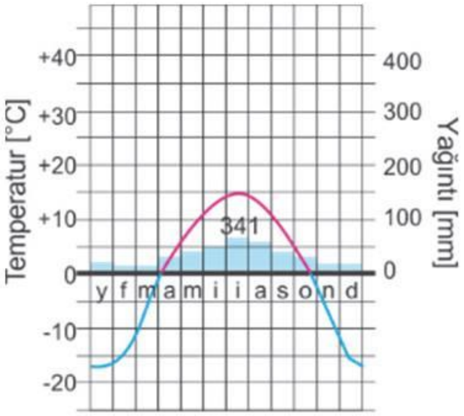

Subarktik

Okean dibinin relyefi

Süxurların dənizlərdə çökmə əyrisinə və hövzələrin dərinliyinə görə dəniz dibi sahələrə bölünür. Bunlara da batnometrik sahələr deyilir. Bu sahələr aşağıdakılardır:
1. Qabarma və çəkilmələrin baş verdiyi sahil və ya litoral sahə;
2. Şelf sahəsi, çox vaxt buna nerit də deyilir. Sahəyə bu adın verilməsi orada eyni adlı faunanın tapılması ilə əlaqədardır;
3. Batial sahə;
4. Abissal sahə.

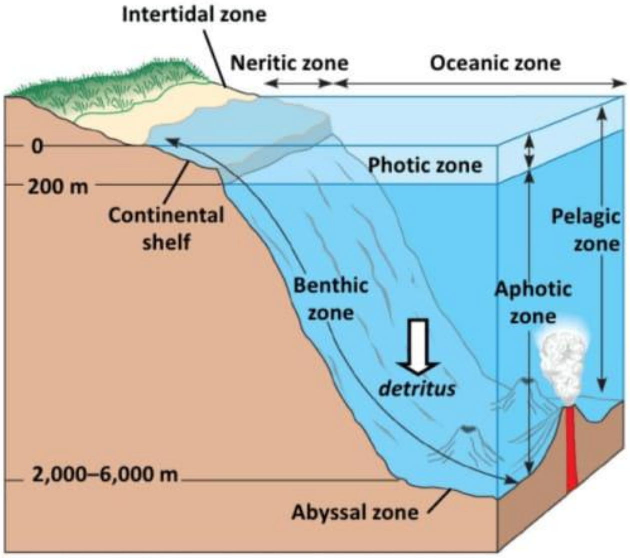

Eminov

Stalaktitlər və stalakmitlər

Yeraltı sular müxtəlif süxurları yumaq və dağıtmaqla bərabər, mağaralarda müxtəlif çöküntülər də əmələ gətirir. Mağaraların tavanından sürətlə böyüyərək, formasına görə buz salxımını xatırladan saçaqlar stalaktit adlanır. Stalaktitdən mağaranın döşəməsinə süzülən, yaxud damcılayan su əhəngli sütuna çevrilir ki, buna da stalaqmit deyilir. Stalaktitlər və stalakmitlər qarşılıqlı inkişaf edib, nəhayət, birləşirlər.

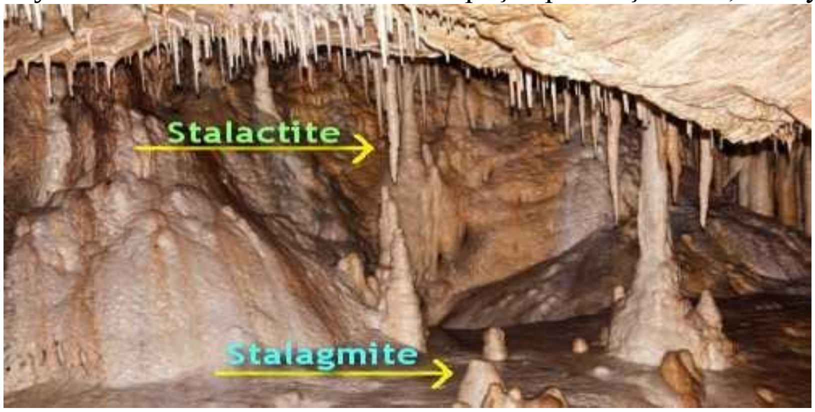

Suffoziya nədir?

Yeraltı sular bir tərəfdən dağıdıcı, o biri tərəfdən isə yaradıcı işlər görür. Onların dağıdıcı fəaliyyətinə suffoziya deyilir. Suffoziya süxurların həll olması və ya mexaniki yuyulması şəraitində baş verir. Bu proses karst adı ilə məşhurdur. Əhəngdaşları, dolomitlər, gipslər, anhidritlər güclü kristallaşmaya həssas olan çöküntülərdir.

Eminov

Süxurların su keçirmə qabiliyyəti

Bütün süxurlar özlərində su saxlamaq qabiliyyətinə malikdir. Onlar üç qrupa bölünürlər:
1. Susaxlayan süxurlar – gil, torf;
2. Zəif susaxlayan süxurlar – mergel, löss;
3. Susaxlamayan süxurlar – çatlamalı, püskürmə və bərk çökmə süxurlar:
qayma, çınqıl, qum.
Suyu keçirmək xassəsinə görə də süxurlar üç qrupa bölünür:
1. Su keçirənlər (qum, çınqıl, qayma);
2. Yarımkeçiricilər – löss, mergel;
3. Suyadavamlı, yaxud sukeçirməyənlər (gil).

Karlar və morenlər necə yaranır?

Dağ ətəklərində buzlaqların hərəkəti zamanı çox dərin olmayan qaşığabənzər formalar yaranır. Bunlar karlar adlanır. Karlar üç tərəfdən dik (şaquli) divarlarla əhatə olunur, dördüncü tərəfi isə dağın yamacına doğru açıqdır. Buzlaqlar özlərinin hərəkəti zamanı kiçik və nazik süxur hissəciklərindən, gil tozlarından tutmuş iri topalara kimi külli miqdarda qırıntı materialı daşıyır. Bu qırıntı materiallarının əksər hissəsi buzlaq kütləsinə daxil olub, orada çökür. Bunlar morenlərdir.

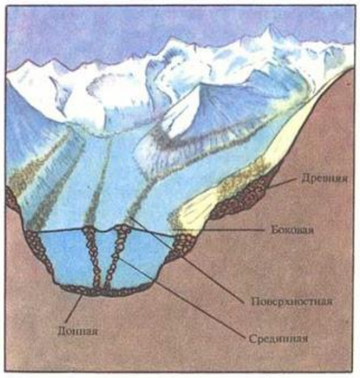

Duzlu çaylar hansılardır?

Biz oxumuşuq ki, çaylar adətən şirin sulu olar, amma bəzən quru iqlim şəraitində onların suyu şortəhər olur. Məsələn, Qərbi Türkmənistandakı Atrek və Sumbar çaylarında bu hal müşahidə edilir

Atrek çayı

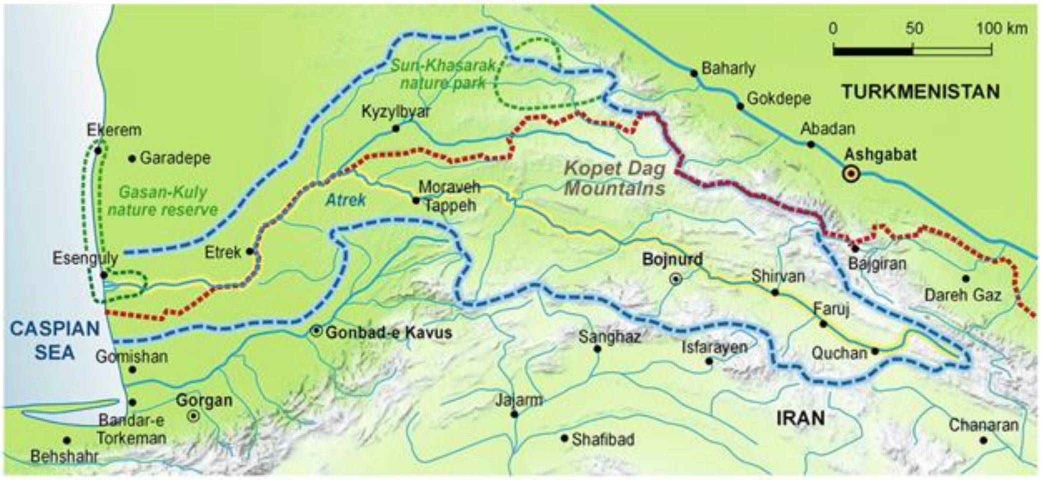

Bataqlıqların əhəmiyyəti

Bataqlıqların öyrənilməsinin həm nəzəri, həm də təcrübi əhəmiyyəti böyükdür. Bəzi bataqlıqlarda torfdan başqa dəmir filizi (limonit), yaşıl boyaq maddəsi kimi işlədilən dənəli filiz, siderit, həmçinin manqan və başqa filizlər əmələ gəlir. Bataqlıqlarda boyaqçılıq üçün əhəmiyyətli xammal olan limonit, vireianit kimi minerallar böyük ehtiyatlar əmələ gətirir. Limonit həmçinin dəmir filizi kimi də işlədilir. Onun bolit, yəni noxud formalı yuvarlaq növləri də çöküntü mənşəlidir.

Eminov

Korraziya nədir?

Küləyin apardığı qum hissəcikləri bəzən böyük və qüvvətli zərbə ilə öz yolunda rast gəldiyi bərk süxurlara dəyir, onların üzərində cizgilər, şırımlar, kəsiklər və yarıqlar əmələ gətirir. Bu prosesə korraziya deyilir. Defilyasiya və korraziyanın qarşılıqlı təsiri nəticəsində möhkəm süxurlar da aşınaraq toza və xırda qırıntılara çevrilir. Belə hallarda relyef girintili – çıxıntılı şəklə düşür. Daha möhkəm süxurlar defilyasiyaya və korraziyaya qarşı yüksək müqavimət göstərdiklərindən, onlar səhra və yarımsəhralarda formalarını nisbətən qoruyub saxlayırlar. Möhkəm süxurlardan olan qumdaşları və əhəngdaşlarından ibarət kütlələrə qalıq şəklində rast gəlinir. Çox vaxt bu «qalıqlar» qədim bir şəhərin uçulub qalan xarabalıqlarını xatırladır.

Qütb tədqiqatçısı

Danimarkalı qütb tədqiqatçısı, antropoloq, jurnalist, aktyor və yazıçı Lorens Peter Elfred Froyhen xanımı Daqmar ilə. Kopenhagen, 1947-ci il.

Qütb gecə və gündüzləri hakim olan ərazilərdə yayda gündüzlər, qışda gecələr uzun olur

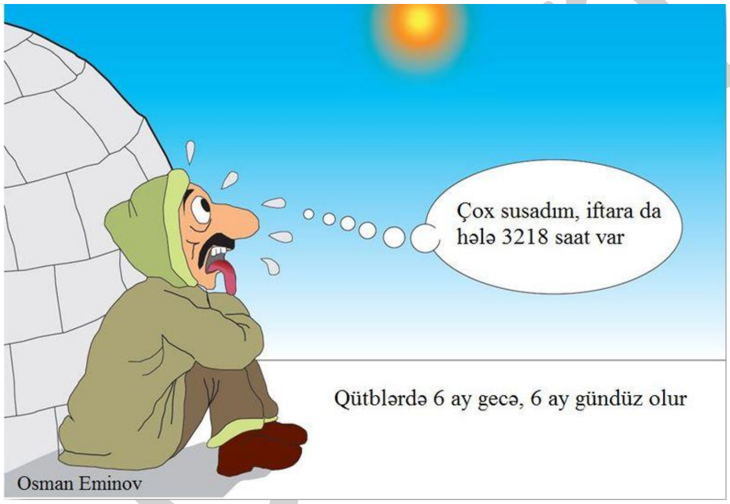

Osman Eminov

İnsanlar Yerə kosmosdan gəlib?

Panspermiya nəzəriyyəsi Yer kürəsində həyatın mənşəyi barədə nəzəriyyədir. Bu nəzəriyyənin banisi məşhur alman alimi Rixter idi. Sonralar Vernardski də bu nəzəriyyəni müdafiə etməyə başladı.
Panspermiya nəzəriyyəsinə görə Yerdə həyat kosmosdan və yaxud başqa planetdən Yer kürəsinə gəlib. Yerə gələndən sonra isə suyun təsiri ilə daha mürəkkəbləşib və indiki halına gəlib.

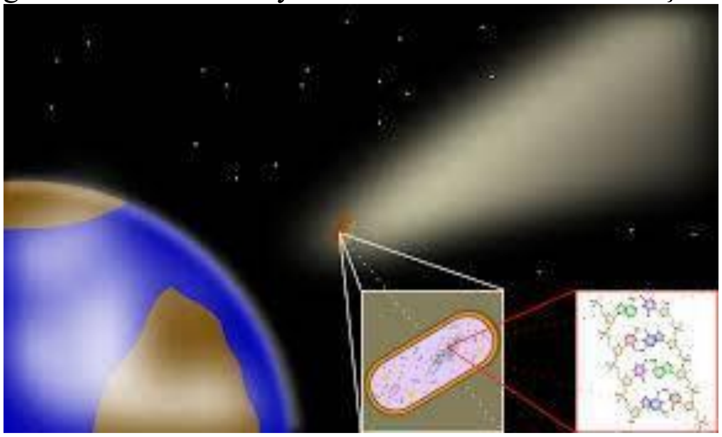

Dolomitin əhəmiyyəti

Dolomit odadavamlı material kimi metallurgiyada sərfəlidir; o, flizləri əritmək üçün işlədilir. Sement sənayesində və nadir hallarda gübrə kimi istifadə olunur.

Eminov

Topaz mineralı

Topaz adını Qırmızı dənizdəki Topazos adasından alıb.
Topaz qiymətli daşdır. O, həm kəsici material kimi işlədilir və həm də dəqiq cihazların hazırlanmasında istifadə olunur.

Qlauber duzunun istifadə sahəsi

Mirabilitdən kimya və şüşə sənayesində, habelə təbabətdə istifadə olunur və qlauber duzu da deyirlər

Hansı vulkan növləri var?

Əvvələr insanlar iki cür vulkan tanıyırdı: Fəaliyyətdə olan və sönmüş vulkan.

Bəzi sönmüş hesab edilən vulkanlar birdən birə fəaliyyətə keçmiş və minlərlə adam ölmüşdü. Məsələn Pinatupo vulkanının heç kim fəaliyyətdə olan vulkan hesab etmirdi, hətta paytaxt Manila şəhəri vulkanın yaxınlığında salınıb. Ta ki, 1991-ci ildə püskürənə qədər. Və yaxud da Vezuvi vulkanı qədim insanlara sönmüş vulkan kimi hesab edilirdi.
Buna görə də alimlər üçüncü tip vulkan növü də ayırdılar. Mürgüləyən vulkanlar.
Fəaliyyətdə olan vulkanların püskürməsi, insanların gözü qarşısında baş verir. Mürgüləyən vulkanlarda vulkanizm əlamətlərinin rast gəlməsi oyanma ehtimalı doğurur. Bu cür vulkanlardan Qafqazda Kazbeki və Elbrusu, Ermənistanda Alagözü, Türkiyədə Araratı və Dəmavəndi göstərmək olar. Sönmüş vulkanlarda heç bir püskürmə nişanəsi yoxdur. Belə vulkanların fəaliyyəti çox qədim dövrlərdə başa çatmışdır

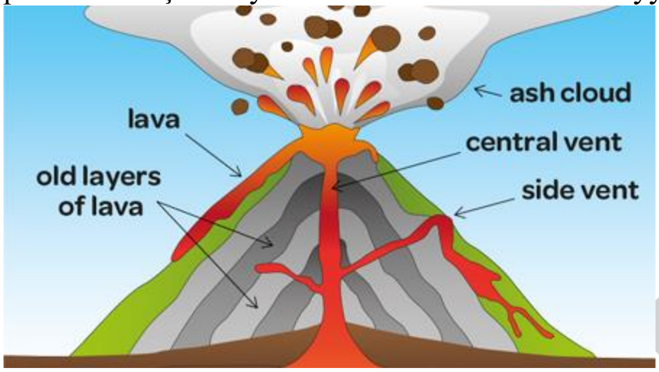

EminC

Çəltiyi çox yeməyin

Bu çəltik bitkisidir, yaxşı bitkidir, faydalıdır amma içində boy artımına mane olan hormonlar var. Asiyanin cənub, şərq və cənub-şərq ölkələri həddindən artıq yedikləri üçün boyları balaca qalıb) Hər halda zarafat kimi gəlsə də amma həqiqətən də belədir. Necə ki biz çörəyin ifratını çıxarmışıq onlarda düyünün)
Çörəkdə quliten var, yeni nitqin inkişafına mane olur. Uşaqlarımız özünü nə dərəcədə ifadə edə bilir? Nə dərəcədə özü haqqında səlis danışa bilir? Bir rus uşağı ilə müqayisədə bu baxımdan çox geri qalmışıq.

Vulkan külləri

Vulkanların bərk püskürmə məhsulları ölçülərə görə fərqlidir. Ən xırda hissəciklər vulkan külləridir. Onların diametri 1 mm-dən kiçikdir. Vulkan küllərinin rəngi sarı, ağ, qara, boz və s. olur. Ksudaç vulkanı Sarı, Krakatau isə qırmızı küllər püskürmüşdür. Krakataunun külləri Yer kürəsinin ətrafını iki dəfə dolanmışdır. Bunu Avropada düşən qırmızı rəngli yağışlar da təsdiq etmişdir.
İslandiyadakı Aska vulkanının külləri də 12 saatdan sonra Norveç sahillərinə çatmışdır. Küllər çökərək bir neçə metr qalınlığında qatlar əmələ gətirir. Qafqaz vulkanlarının külləri Voronej vilayətində böyük qalınlıqdadır.

Eminov

Vezuvi vulkanının dəhşətləri

Vulkanizm geoloji prosesdir. Vulkan püskürmələri təbiətin qorxunc hadisələrindəndir. Onların dəhşətli nəticələri insanlara çox qədim zamanlardan bəri məlumdur. İtalyanın Neapol şəhəri yaxınlığındakı Vezuvi vulkanı dəfələrlə püskürmüşdür. O, indi də fəaliyyətdədir. Eramızın 63-cü illərinədək Vezuvi sönmüş hesab edilirdi. Hətta onun zəif püskürməsi də ətrafında məskən salan əhalini narahat etmirdi. Lakin 79-cu ildə vulkanın yenidən qüvvətlə oyanması böyük fəlakətlərə və dağıntılara səbəb oldu. Bu zaman Pompeya, Herkulanum və Stabiya şəhərləri kül altında itib – batır. Minlərlə adam ölür. Bu barədə qədim Roma tarixçisi kiçik Plini xəbər verir. 500 il onda püskürmədən heç bir əlamət görünmür. Hətta kraterdə palıd ağacı bitir. İnsanlar I əsrdəki bədbəxtlikləri tamamilə unudurlar. Yalnız on yeddi əsr keçdikdən sonra qazıntı zamanı bir mərmər tapıntı xərabəlikləri nişan verir. Hazırda həmin şəhərlər kül altından üzə çıxarılmışdır.

Delüvial proses nədir?

Delüvial proses müxtəlif şırnaqlar yamacların dik hissəsindən aşağıya tərəf kiçik hissəcikləri daşıyır, həmin yuyulmuş hissəciklər toplanıb delüvi əmələ gətirir.
Delüvi toplantılarını hər yerdə çay dərələrində görmək mümkündür. Delüvilər, adətən, gilli tərkibə malikdirlər. Lakin müxtəlif süxurlardan ibarət olan sahələrdə onlar qeyri – cinslidir. Delüvi prosesi kənd təsərrüfatı üçün zərərlidir, çünki bu zaman məhsuldar torpaq yuyula bilər.

Azərbaycana belə baxaq

Osman Eminov

Yarğanlar

Bu gördüyünüz hansısa bir ağaca oxşasa da amma yarğanın yaranması daha doğrusu çoxalması prosesdir.

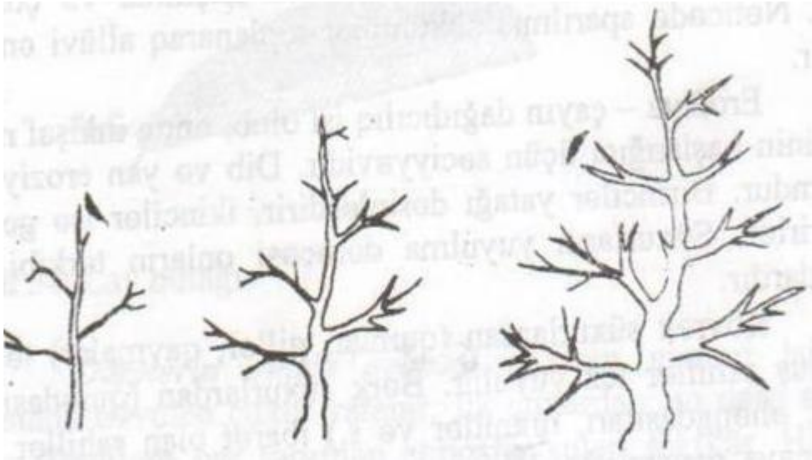

Fosforitdən nədə istifadə edilir?

Fosforitdən çini qablar hazırlanır. Fosfor kibrit sənayesi, hərbi iş və təbabət üçün lazımi materialdır. Ondan superfosfat adlanan qiymətli gübrə alınır.

Osman Eminov

Türkiyədə olan Xəzər gölü

Xəzər gölü Şərqi Anadolu sınma xəttinin üstündə yerləşən qraben mənşəli göldür, Dəclə çayı başlayır bu göldən.

Tabaşir süxuru haqqında nə bilirik?

Təbaşir həm üzvi, həm də kimyəvi mənşəli süxurdur. Onun tərkibində 60 – 70% plankton orqanizmlərlə (kokolitoforid) bərabər, kimyəvi mənşəli narındənəli, toz halında kalsit mineralı iştirak edir. İsti dənizlərin dərinliyi 100 m-dən 300 m-ə qədər olan sahələrində əmələ gəlir.

Nefelin mineralı

Nefelinin mənşəyi maqmatik proseslərlə əlaqədardır. Yerüstü şəraitdə davamsızdır, aşınıb koalinit və müxtəlif amorf maddələr törədir. Heç vaxt kvarsla birlikdə tapılmır.
Yataqları: Kola yarımadasında, Uralda, Kuznetsk Alatausunda, Norveçdə və İtaliyadadır.
Nefelin alüminium almaq üçün filizdir. Ondan kənd təsərrüfatında kalium gübrəsi kimi istifadə olunur. Soda istehsalı üçün də sərfəli xammaldır.

Osman Eminov

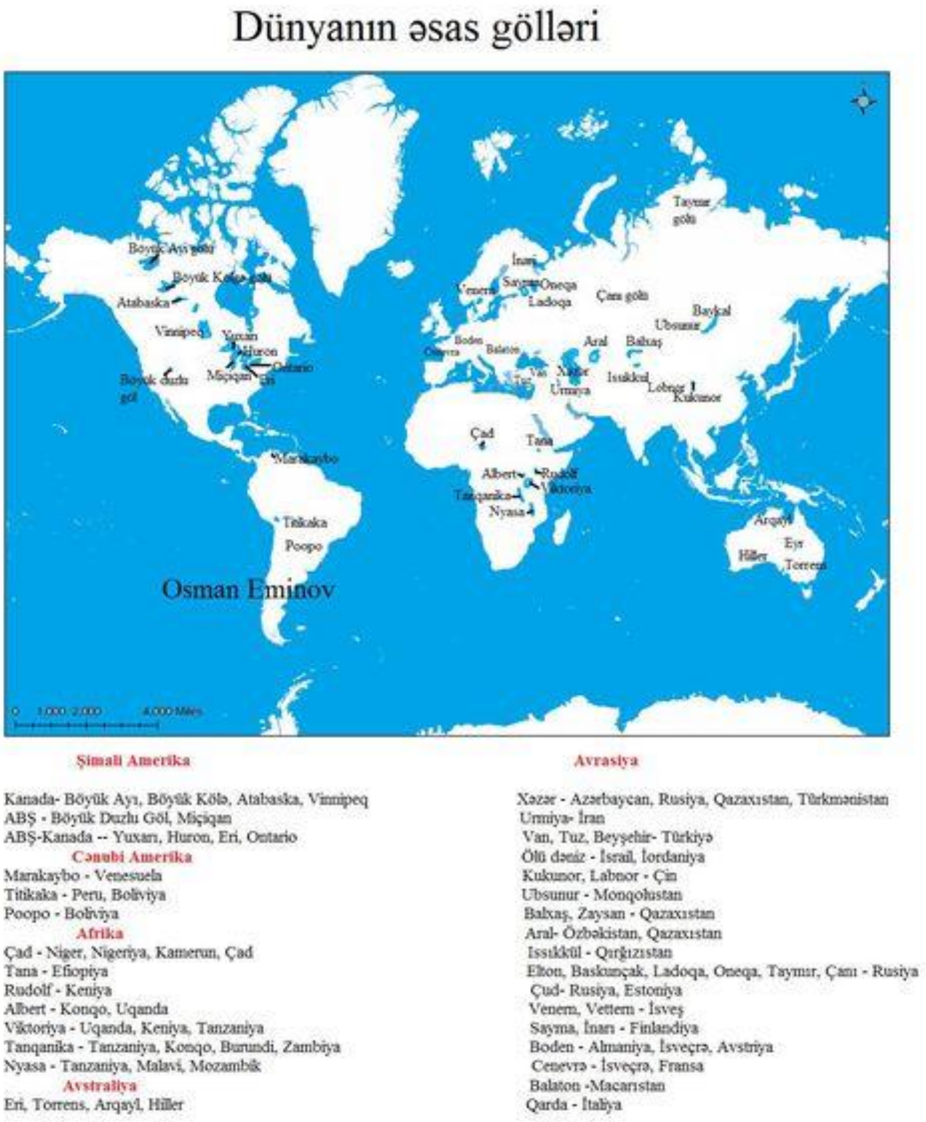

Azərbaycan xalqının keçmişi

Azərbaycan ilə Ermənistan arasında müharibə başlasa Azərbaycanın üstünlüyü təkcə ordusunun güclü olması ilə deyil:
1) Bu coğrafiyada yaşayan türk və qeyri-türk toplumları daima döyüşkən və üsyanla barışmaz mövqeyə malik olublar. Siz tarixə nəzər salın Çar əleyhinə, ərəblərə və hətta Stalin diktaturasına qarşı böyük üsyanlar və kəndli hərəkatları olub. Istər ruslar, ərəblər istərsə də monqollar ən çox bu coğrafiyada böyük itkilərlər veriblər. Biz dəhşətli dərəcə öz fərdi həyatımıza meyl salsaq da, amma məqam yetişən kimi hər kəs hətta öz uşağını da düşünmür, keçmiş döyüş ruhu önə gəlir.
Ermənilərin isə tarixən işi yaltaqlıq, ikiüzlülük və daima kiməsə güvənib işlər görməkdir. Onların bu xarakteri böyük ölkələrin xoşuna gəlib və onlara bəzi "hədiyyələr" veriblər
2) Biz tarixən böyük torpaqlara malik bir toplum idik, bizim əlimizdən torpaqları aldılar, böyük imperiyalar qurmuşuq (Səfəvi, Əfşarlar, Qacarlar) Qafqazdan Orta və Cənubi Asiyaya qədər böyük torpaqlara sahib idik, "isti dəniz"lər əlimizdə idi. Hər bir xalqın tarixi hərəkəti onun genlərində toplanıb, bu genlər bizi eyni işlər və eyni torpaqlara sahib olmağa gətirib çıxara bilər.

3) Heç kəsə sirr deyil ki, işğal edilən bizim torpaqlardır, bizim minlərlə qız- gəlinimiz əsirlikdə olub və zülmə məruz qalıb, qisas almaq hissi bizdədir, bu daha şövqlə bizi müharibəyə aparır və daha əzmlə vuruşmağa vadar edir. Ermənilərdə isə bu yoxdur, onlar işğal edilmiş torpaqları əllərində saxlamağa çalışırlar
4) Bizim dinimiz İslam dinidir, bizim üçün şəhidlik adlı fövqəladə bir məqam var, hansı ki, vətən uğrunda şəhid olanlar ölü sayılmır və Allah yanında diridirlər, biz bütün digər inancları kənara qoyub sırf İslam inancı ilə cihad edə bilərik, cihad islamda ən birinci əməllərdən biridir. Torpaq yolunda, din yolunda ölməyib bəs hansı yolda öləcəyik ki?!
5) Bizdə kasıb təbəqə çoxdur, bu adamların itirməyə heç nəyi yoxdur, vətəndən başqa heç nələri yoxdur, bu adamlar üçün erməni bir vəhşi heyvan misalındadır, əmr gələn kimi bu qeyrətli kasiblar, əsl möminlər, əsl azərbaycanlılar bir-iki həftəyə Irəvanda oturar.
kim ki, bizi daha da ruhdan salan sözlər deyir, gülür və məsxərə edir onlar başa düşsün ki, ermənidir və onlardan da betərdir!!

Avropada monarxiya ölkələri

Digər ölkələrin də monarxiyadan respublikaya keçid ili göstəririb.

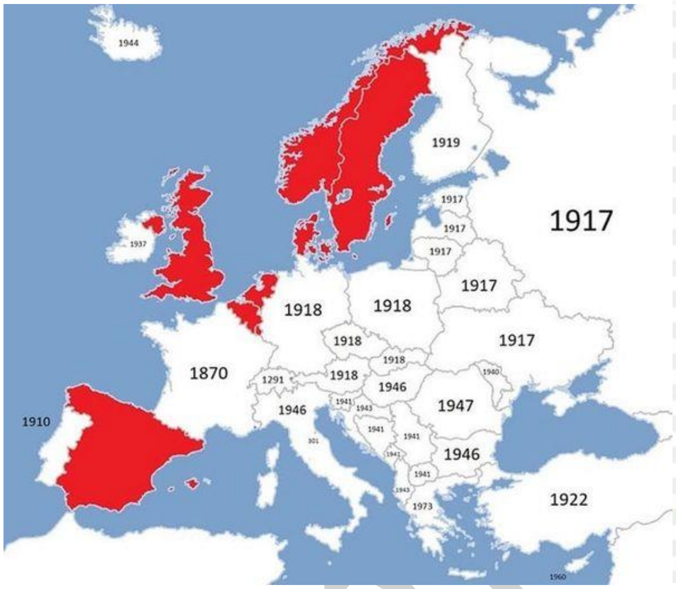

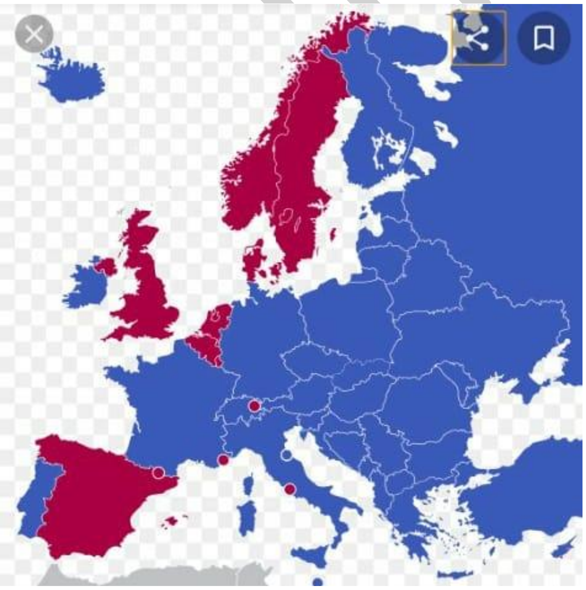

Əsl York şəhəri haradadır?

Qeyd etdiyimiz kimi, Nyu- York şəhərini ingilislər hollandlardan alan kimi şəhərin adını dəyişdilər, Yeni York etdilər. York şəhəri isə İngiltərənin şərq hissəsində olan bir şəhərdir.

İslandiyadan qütb dairəsi keçir?

Şimal qütb dairəsi Islandiyanın şimalında olan bir adanın şimalından keçir, adanın adı "Grimsey"

İsrailin paytaxtı haradır?

İsrail də paytaxtı dəyişən ölkələrdən biridir, indi hər yerdə ölkənin paytaxtı Qüds (Yerusəlim) gedir.

Bosniya və Herseqovinanın dənizə çıxışı

Eminov

Daxili Monqolustan.

Avropada federativ ölkələr.

Bir çox araşdırma apardım Ispaniyanin federativ olduğunu görmədim, bütün mənbələr unitar deyir.

Surinamda İslam kimliyi

Surinam Cənubi Amerikada kasıb bir ölkədir, ilk dəfə ispanlar kəşf edib lakin qalın meşəlik olduğu üçün çox da fikir vermədilər. Region bundan sonra ingilislərin əlinə keçdi, indiki Nyu - York şəhərinin olduğu ərazi isə hollandların əlində idi və Yeni Amsterdam adlanırdı. Ingilislər hollandlara Surinamla Yeni Amsterdamı dəyişmək təklifi etdilər, beləliklə ərazilər dəyişdirildi (bəlkə də bu hollandların ən böyük səhvi idi)
Uzun müddət hollandların əsarətində olan Surinam 1975-ci ildə müstəqil əldə etdi. Ölkənin rəsmi dili Niderland dilidir. Bildiyimiz kimi avropalılar Amerikaya ayaq basanda burada böyük plantasiyalar qurmağa və filiz çıxarmağa başladılar. Bütün bunlar üçün işçi qüvvəsi lazım idi, yerli əhalini heç cür işə cəlb edə bilmədilər, əvəzində Afrikadan və indiki Hindistan və Cənub- Şərqi Asiyadan çoxlu qullar gətirdilər.
Surinam əhalisinin də bir hissəsini Hindistandan və indoneziyada gəlmiş müsəlman qullar təşkil edirdi, ona görə də əhalinin təxminən 13%-i İslam dininə inanır və İslam konfransı təşkilatının üzvüdür.

İsrailin neçə okeana çıxışı var?

İsrailin iki okeana çıxışı var, Aralıq dənizi və Akaba körfəzi ilə Qırmızı dənizə. Qeyd edim ki, Iordaniya da Akaba körfəzindən Hind okeanına çıxır.

Dalmasiya tipli sahillər necə olur?

Adriatik dənizi sahillərində Dalmasiya tipli sahillər.
Bu sahillər dənizə paralel uzanan kiçik adalardan və yarımadalardan ibarət olur. ada və yarımadalar quruya paralel uzanır, tektonik hadisələr nəticəsində ərazi çökməyə məruz qalıb və bu formaya düşüblər.

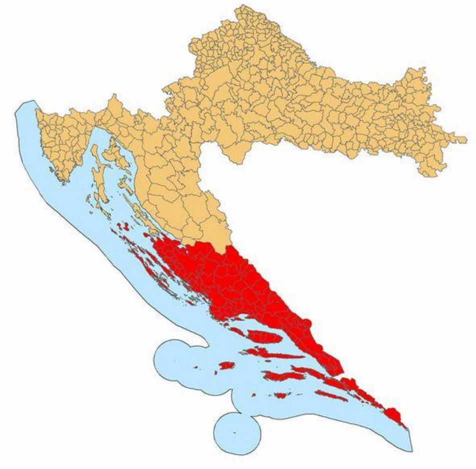

Zaman maşının mövcudluğu barədə Hovkinq nə demişdi?

Əgər zamanda səyahət mümkündürsə, o zaman nədən biz gələcəkdən gələnləri görmürük? Stefan Hovkinq

İohan Kepler nəzəriyyəsi

Iohann Kepler dahi alman riyaziyyatçısı idi. O, planetlərin günəş ətrafında hərəkətinin qəti dəstəkçisi idi. Ona qədər bu hərəkətin dairəvi olduğu düşünülürdü və bunun belə olmadığını məhz Kepler ortaya çıxardı. Onun üçün həndəsə dünyada ən birinci elm idi və Allahı Həndəsəçi hesab edirdi.
Keplerin birinci qanuna görə planetlər ellips üzrə hərəkət edir və bu ellipsin foks nöqtələrindən birində Günəş qərar tutub.

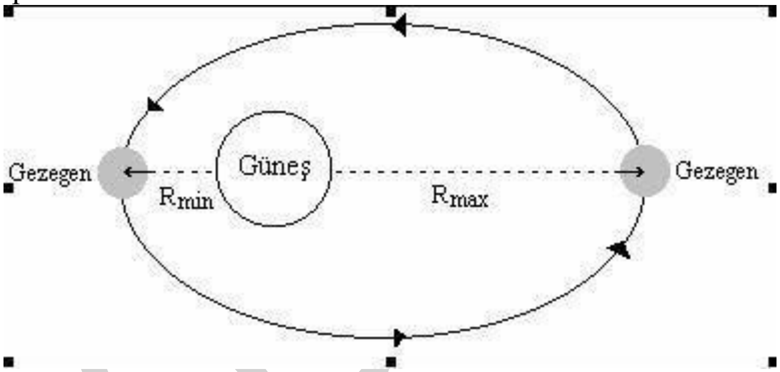

Neftdən nə qədər qazanırıq?

Azərbaycan gündəlik 750 min barrel neft satır, qiymət ortalama 42 dollar götürülsə hər gün Azərbaycan 60 mln manata yaxın gəlir əldə edir. Neftin maya dəyəri 15-20 dollar arası dəyişir (neft kəmərlərinin uzunluğundan asılı olaraq, məsələn Bakı Ceyhan limanı ilə maya dəyəri çoxdur, Bakı Novorosisk limanı ilə həddindən artıq aşağıdır) Faktiki olaraq neftin qiyməti 44 dollar olarsa bizim üçün gəlir 30 dollardanda azdı.

Belçika federasiyası

Şimalda Flandriya, cənubda isə Valloniya. Belçikanın iki rəsmi dili var Flandriyada Niderland dili, Valoniyada isə Fransız dili..

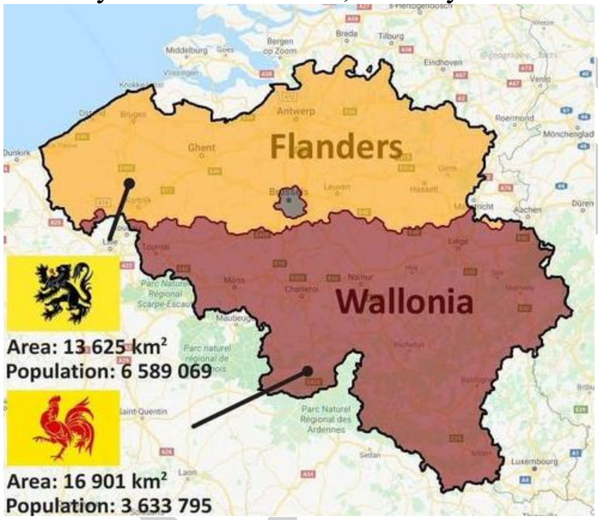

Asiya 1700-cu ildə

Bizim qurduğumuz imperiya Dərbənddən tutmuş Pakistana qədər böyük bir əraziyə hökm edib. Şah babalarımızın qurduğu imperiyaya sahib çıxmalıyıq.

İtaliyanin İsveçrədə olan anklav ərazisi

Efiopiya ilə Misir arasında niyə ziddiyyət var?

Efiopiya hökuməti bu yaxında Mavi Nil çayı üzərində "Böyük Efiopiya Renessans" adlı SES-in açılışını etdi, Misir hökuməti buna kəskin dirəniş göstərir hətta müharibə ilə hədələyir, amma artıq iş işdən keçdi.

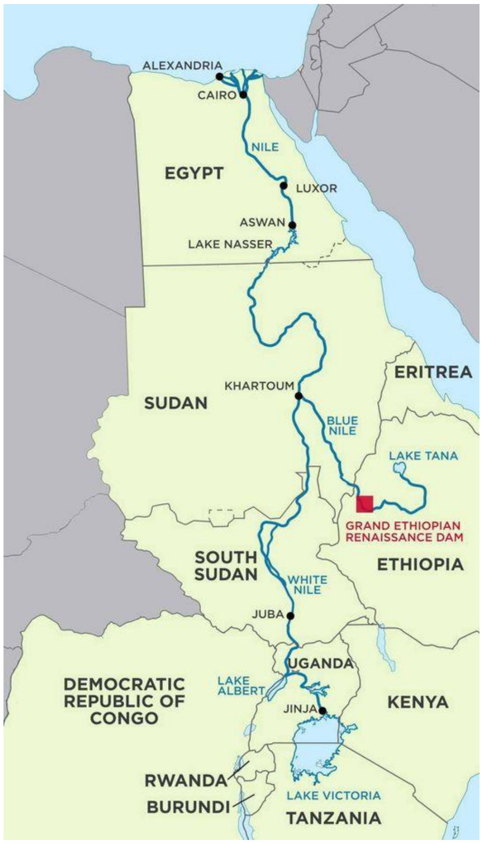

n Eminov

Planetlərdən qaçış sürəti

Hər bir planetin cazibə sahəsindən çıxmaq üçün müəyyən sürət lazımdır buna qaçış sürəti deyilir (escape velocity) şərti olaraq Yupiterin səthindən peyk buraxılsa planetin cazibə sahəsini keçmək üçün daha böyük sürət tələb olunur, çünki Nyuton qanununa görə bir cismin həcmi nə qədər böyük olarsa onun cazibə sahəsi də böyük olar. Bu sürət saatda 135000 mil, və yaxud saniyədə 60, 345 km

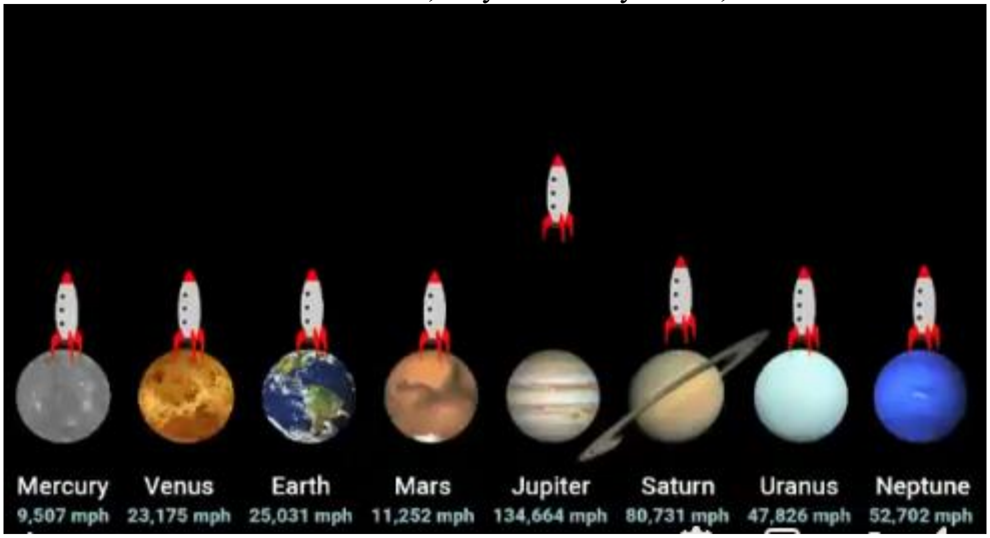

1514-1866 ci illər arası avropalıların Afrikadan apardığı qul ən çox bu ölkələrdən aparılmışdı.

Yupiterin cənub qütbündən görünüşü. NASA tərəfindən çəkilib

Vaxtilə kommunist sistemdə idarə edilən ölkələr:

Bu ölkələrin komunizmə keçid dövrünü araşdırsaq görəcəyik çoxu güc və milyonlarla insanın ölümü hesabına baş tutdu. Məsələn: Qırmızı kxmerlər Kambocada hakimiyyətə gələndə ölkənin 20%-ni öldürdülər. Bütün bunların hamısı Karl Marksın komunist manifestindən qaynaqlanırdı. Onun ilk cümləsi belə idi "Avropanı bir kabus" dolaşır. Bu ideologiyanın mahiyyətində terror dururdu, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə Stalinlə xatirələrində yazır ki, Stalin dövlət terrorunun əhəmiyyətindən ağız dolusu danışırdı, böyük bir kütlə öldürülməlidir ki, insanlar yeni qaydalara əməl eləsinlər.

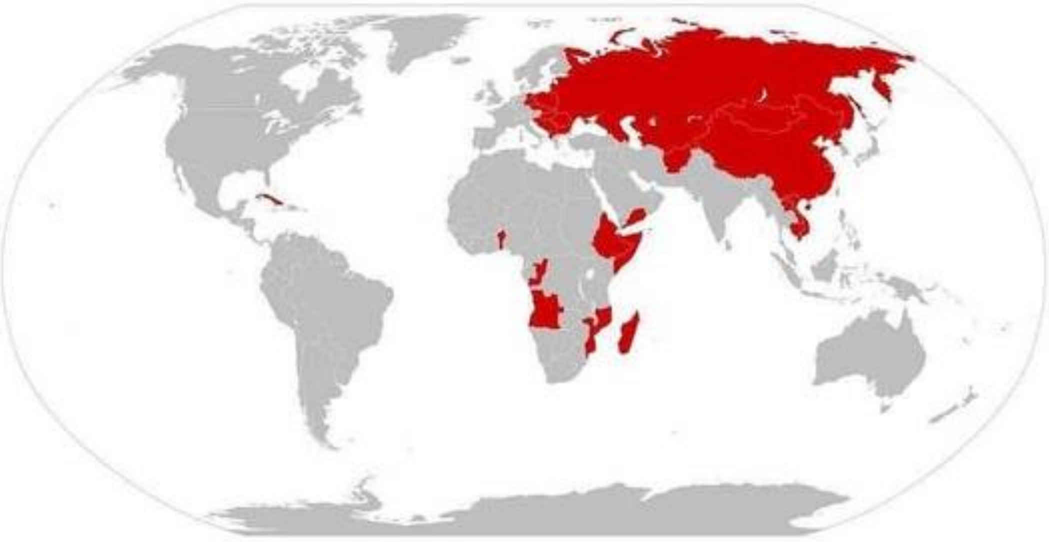

Yeni Zelandiyanın əhalisi harada yaşayır?

Yeni Zelandiyanın yaşıl rənglə verilən ərazisində heç kim yaşamır, bura təxminən 78% ərazi deməkdir. Əhalinin çox hissəsi şimal adasında və digər kiçik hissələrdə cəmləşib.

Çəhrayi Hiller gölü

Avstraliyanın cənubunda Midlend adasında olan Hiller və yaxud Spancer gölünü cazibəli edən ən çox onun ətrafında olan yaşıl ağacların rəngi ilə gölün öz rənginin sintezidir. Yaşıl rəng ilə çəhrayı rəngin kontrastı çox gözəl alınır. Yayda buxarlanma və duzluluğun artması və dunaliella salına adlanan mikroorqanizmlərin fəaliyyəti nəticəsində çəhrayı rəng alıb. Gölün rəngi əvvələr belə deyildi sonrada çəhrayı rəng alıb.

Norveçdə bir fiord

Baykal Dzeni adlanan qəribə formalar

Baykal gölünün buz tutmuş hissəsində daşlar gündüz vaxtı sürətlə qızır, və ətraflarında olan buzu əridir, bundan başqa gündüz vaxtı günəş şüası düşdüyü üçün buz səthi nisbətən aşağı düşür, daşın alt hissəsi isə kölgədə qaldığı üçün buzun o hissəsi aşağı enmir nəticədə daşlar buzlardan hündürdə qalır.

Vanuatuda (Sakit okean) yerləşən Marum lava gölü.

Asiyada IQ xəritəsi.

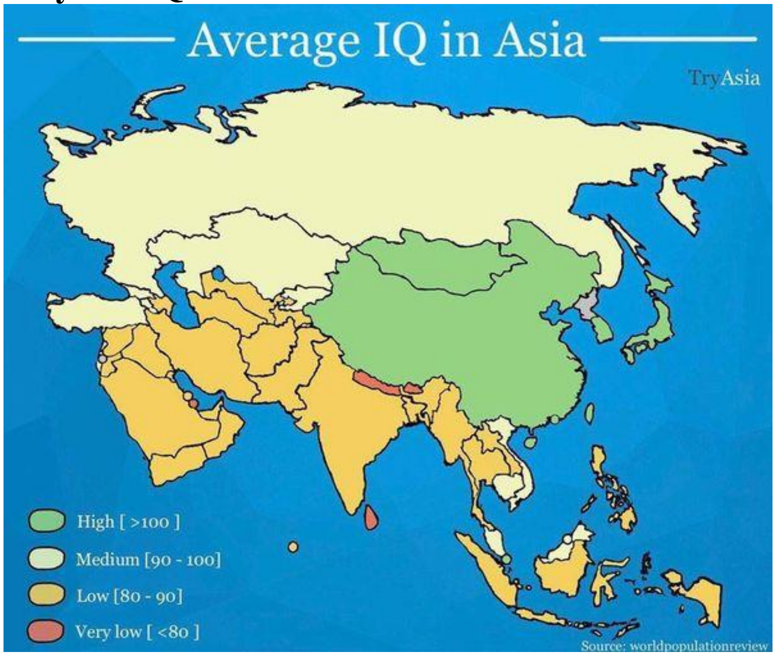

Ərəbistan səhralarında olan barxanlar

Rub əl Xali səhrasında olan əsrarəngiz qum baxanları. Əsas özəlliyi ondan ibarətdir ki, bu barxanlar arasıkəsilməz formada olmaqla təxminən 650 min kv.km ərazidə yayılıb.

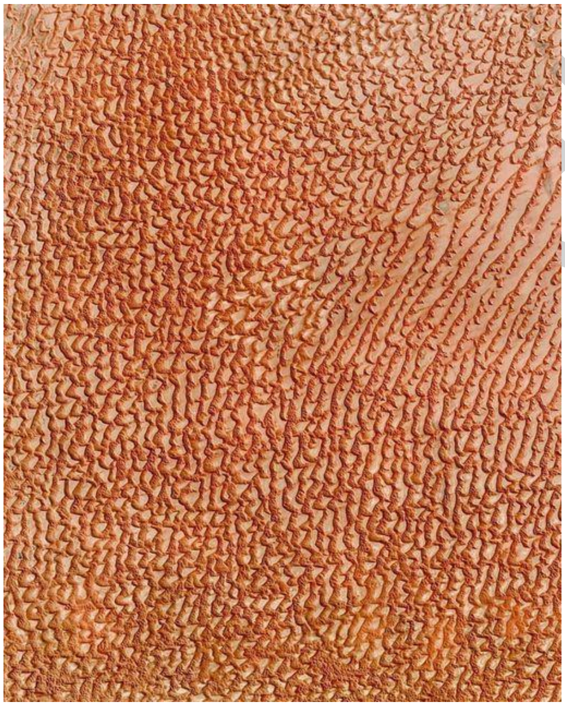

Eminov

Maharlo gölü

Bu Avstraliyanın Hiller gölü deyil, Iranın Şiraz bölgəsində olan Maharlo gölüdür

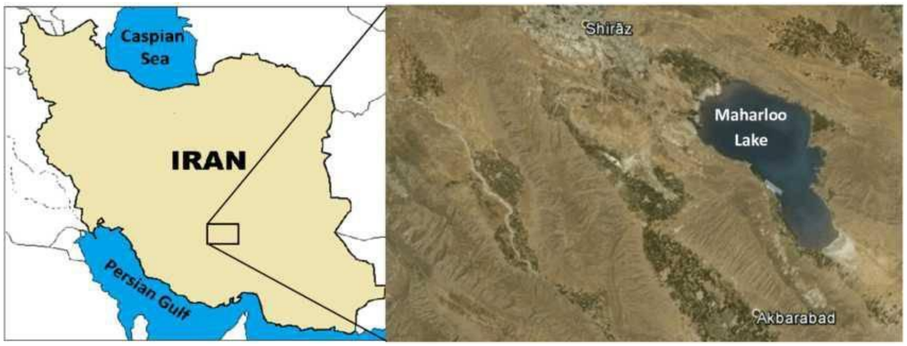

Takırlar nədir?

Gilli çatlaqlar və yaxud Takır adı verilən formalar. Palçıq və gil təbəqəsi ilə örtülən bu ərazilər suyunu buxarlandırır, buxarlanma üst hissədən getdiyi üçün quruyan hissələr dik formada çatlamğa başlayır (suyun bərkidici xassəsi itir) yavaş yavaş suyun buxarlanması dibə doğru getdiyi üçün çatlar V formada ən sonuncu hissəyə qədər bölünür və geridə şəkildə gördüyünüz formalar qalır.

Asiyada mütləq (absolutely) və konstitusiyalı monarxiyalar.

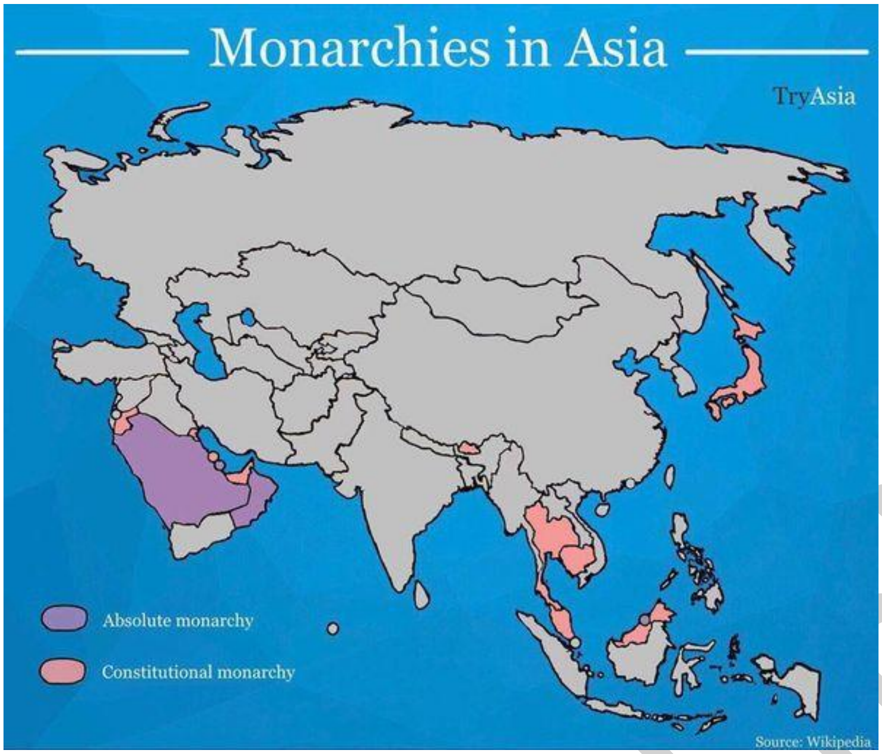

Xuanxe çayının mənsəbi haradır?

Eminov

Pivot suvarma sistemi

Gördüyünüz bu dairələr Şimali Amerikada suvarılan əkin sahələridir. Adına Pivot suvarma deyilir, son illərdə Türkiyədə də tətbiq edilməyə başlayıb. Googledə Pivot Irrigation yazib şəkillərə baxa bilərsiniz. Rəy bölümünə atacam ordan baxın.

Avropada bananlar

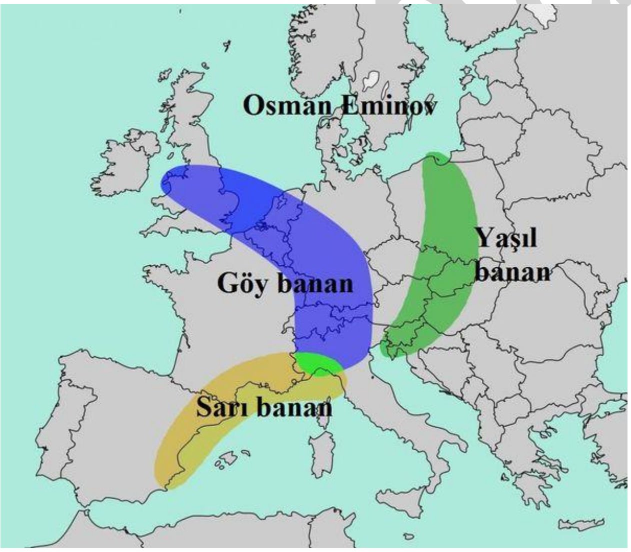

Şokolad təpələr adlanan relyef forması, Bohol Filippin

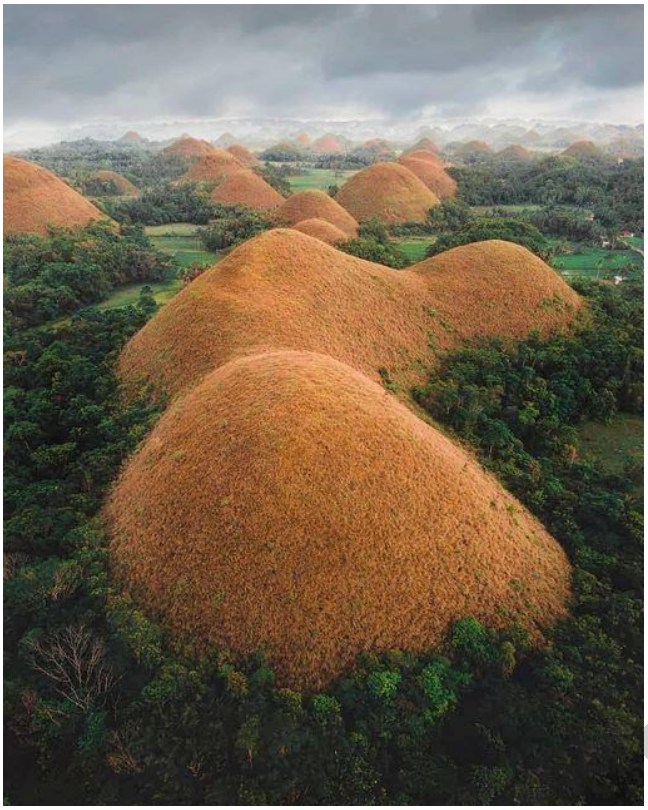

Əjdahaya bənzəyən çay

Portuqaliyada yerləşən Mavi Əjdaha çayı doğrudanda bir əjdahaya oxşayır. Lakin bu gördüyümüz əslində həmin çayın üzərində olan Odeliete su anbarıdır.

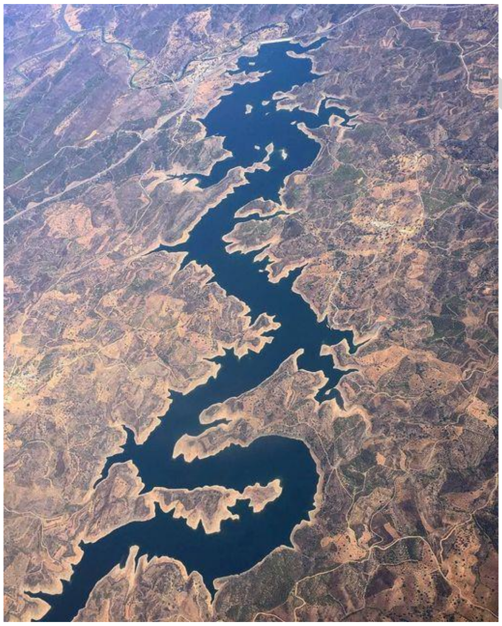

Ebeko vulkanı

Rusiyanın Kuril adalarında olan Ebeko vulkanı Sakit okean tavası ilə Oxot tavasının toqquşma zonasında yerləşir.

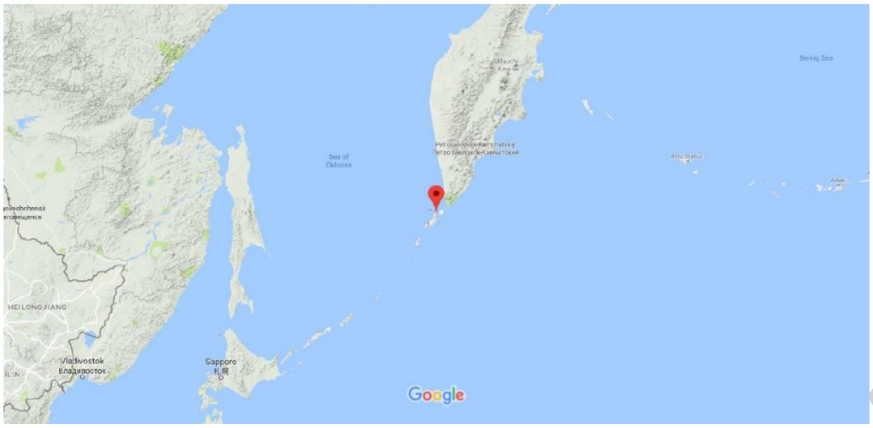

Buzsuz Antarktida necə görünür?

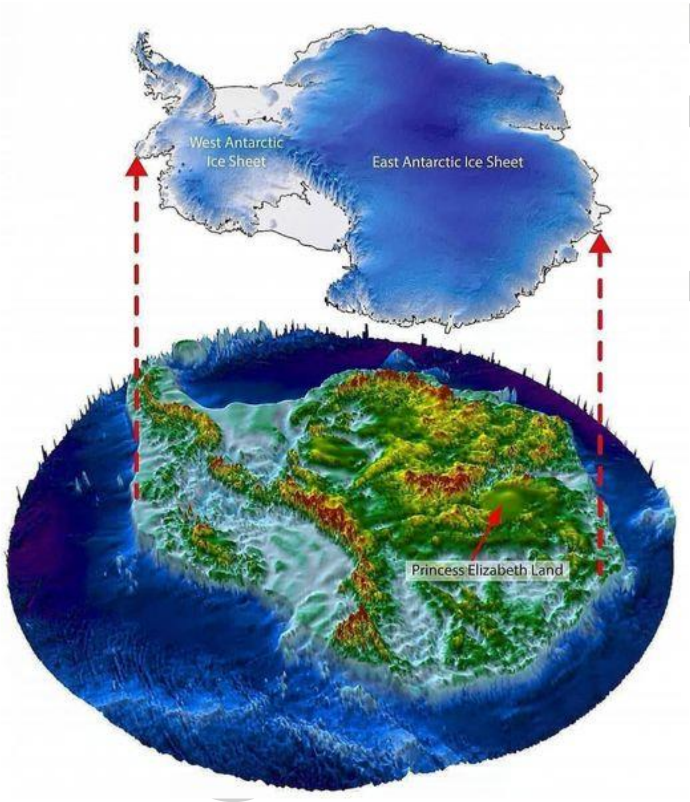

Eminov

Oman imperiyası

Oman imperiyası 1696-1856-cu illər arasında mövcud olmuşdur.
Dövlət uzun müddət İngiltərə və Portuqaliya ilə rəqabət aparıb sonunda böyük ərazini əhatə edən dövlət qurmuşdular. Iranın bir hissəsi olan ərazi (Hörmüz), Yəmən, Pakistan və Afrikanın Hind okeanı sahilləri
19-cu əsrdə imperiya iki hissəyə parçalandı, Zənzibar sultanlığı (Sultanate Zanzibar) və Asiya Sultanlığı (Sultanate Asia).

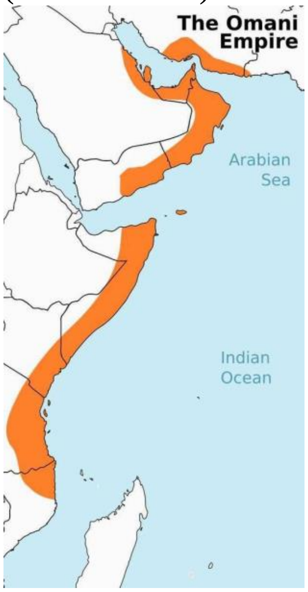

Böyük duzlu göl

Yuta ştatında olan Böyük Duzlu gölün ortasından dəmir yolu xətti keçir və gördüyünüz kimi, bir tərəfi həddindən artıq duzlu o biri tərəfi isə ona nəzərən az duzlu olub.

Eminov

Nemo nöqtəsi nədir?

Sakit okeanda qurudan ən uzaqda yerləşən nöqtə Nemo nöqtəsi adlanır. 48°c.e və 123° q.u-da yerləşir. Jul Vernin əsərlərinin birində olan Kapitan Nemonun adından götürülüb.

Cənub slavyanlarının dövləti

1918-ci ildə cənub slavyanlarının yaratdığı Yuqoslaviya dövləti.
6 ölkə daxil idi. SSRİ dağılandan sonra ona bağlı olan morionet (kukla) ölkələr də dağılmağa başladı. Bu regionda çoxlu qətliamlar baş verib, 2 milyon bosniyalı qətliamı buna bariz nümunədir.
Ölkənin paytaxtı Belqrad idi

Sinpapur haqqında çox maraqlı məlumatlar

Sinqapur sahəsi 721 km kv, təxminən Qazaxın sahəsi qədər.
Əhalisi 5 milyon nəfərdən çoxdur. Ekvatordan 137 km şimalda yerləşir, təxminən 64 adadan ibarət olan Sinqapurun ən böyük adasından biri Sentosadır. İnsanın inkişaf indeksi çox yüksəkdir 0,935. Maraqlıdır ki, rəsmi dilləri ingilis və malay olsa da ölkənin 73%-ni etnik çinlilər təşkil edir. 33% insan buddizmin dininə inanır. Bir sözlə ölkə müxtəlif xalqların, adət ənənələrin, dinlərin olduğu ölkədir.
Əvvələr ingilis müstəmləkəsi altında olub, sonra Malayziyanın tərkibinə daxil olub, 1965-ci ildən isə müstəqil ölkədir.

“Hutt çayının krallığı”

Avstraliyanın cənub qərbində Pert şəhəri yaxınlığında yerləşən "Hutt çayının krallığı" dövləti özlərini müstəqil bir ölkə hesab edirlər. Dövlətin pulu, və özünə xas pasportu da var. İngiltərə və Avstraliya qanunlarına uyğun gəlmədiyi üçün dünyada ölkəni müstəqil ölkə kimi tanıyan yoxdur. 1971-ci ildə Leonard Kasley tərəfindən qurulub. Araşdırmalara görə Kasleyin müstəqil dövlət qurmasının əsas səbəbi buğda istehsalı ilə bağlı mərkəzi hökumətlə olan problem göstərilir.

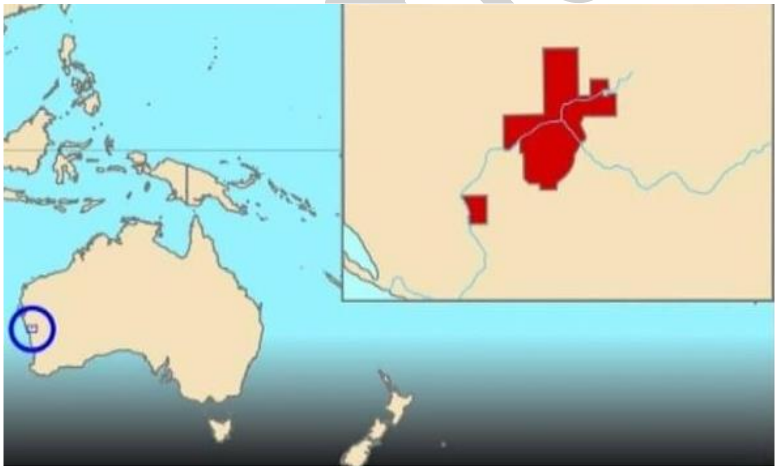

Eminov

Dünyada ən çox düyü ixrac edən ölkələr.

Paris şəhərinin ərazisi

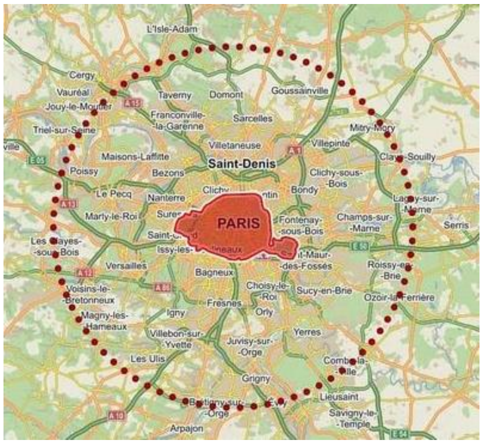

Dəmir iradəli adam

Həm şimal həm də cənub qütbünə səyahət edən dəmir iradəli adam Amundsen.
1911-ci ildə Cənub qütbünə gedib oranı kəşf edib. Şimal qütbünə isə 1926-ci ildə gedib. Xatırladaq ki, şimal qütbü Robert E Peary tərəfindən kəşf edilib.

Somalinin qısa tarixi

Hindu atalar sözü var, "harda gördüz çayda iki balıq dalaşır, bilin ordan az öncə bir ingilis keçib"
Vaxtilə Somali İslamın Afrikadakı əsas dayaqlarından biri olaraq, qızğın ticarət aparılan varlı bir ərazi idi. 19-cu əsrdə ərazini İtaliya və İngilis müstəmləkəçilər işğal etdilər. Ərazidə ingilis Somalisi və İtaliya Somalisi quruldu. Bu yadelli işğalçılara qarşı ölkədə 20-ci əsrin əvvəllərində Məhəmməd Abdullah Hasan tərəfindən Dərviş Dövləti adında bir dövlət quruldu. Yaranmış bu dövlət Almaniya və Osmanlı imperiyaları tərəfindən də dəstəkləndi. Lakin ingilislər 1921-ci ildə Dərviş Dövlətini məğlub etdilər, dövlət ingilis hava qüvvələrinin hücumu qarşısında tab gətirə bilmədi. İtaliya isə öz növbəsində ərazinin özünə aid hissəsini 1927-ci ildə tam nəzarət altına aldı.
1941-ci ildə İngiltərə qüvvələri bütün Somalini öz ərazisinə daxil etdi, İtaliya ərazidən çəkildi. 1960-ci ildən Afrikada başlayan müstəqillik dalğası Somalidən də yan keçmədi, şimal və cənubu özündə birləşdirən müstəqil Somali dövləti quruldu. 1969-cu ildə Məhəmməd Siad Barre iqtidarı ələ keçirdi və Somali demokratik Cümhuriyyəti quruldu. 1991-ci ildə başlayan vətəndaş müharibəsi zamanı Barre hakimiyyətdən devrildi və o vaxtdan indiyə qədər vətəndaş müharibəsi davam edir. Ölkənin şimalında Somaliend adında dövlət özünü müstəqil elan edib.

“Afrika buynuz”u haradır?

Şərqi Afrikada Horn of Africa (Afrika buynuzu) subregionu. Regiona Somali, Efiopiya, Eritreya, Cibuti ölkələri daxildir.

Tokio-Kioto

1868-i ilə qədər paytaxt Kioto idi, sonra Tokio şəhəri oldu. Maraqlıdır ki, hecaların yerini dəyişəndə Kioto şəhəri Tokio olur.

Yeni və Qədim Zelandiya əraziləri.

Üç ölkə ilə sərhəddə yerləşən yeganə paytaxt şəhər, Bratislava

2019-ci il Dünya Bankının statistikasına əsasən Afrikada ən böyük iqtisadiyyata malik 10 ölkə.

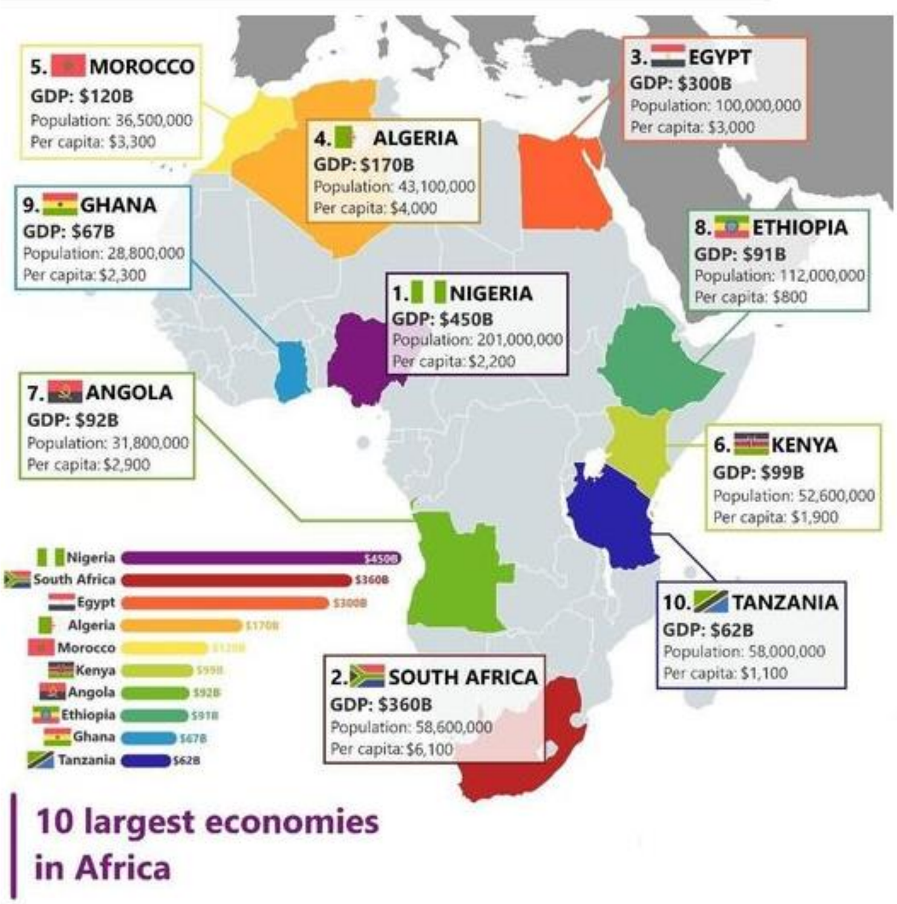

minov

Yerin Antipodluğu.

Antipodluq odur ki, Yer kürəsinin bir hissəsi sudursa, mütləq onun əksi quru olacaq. Cənubda Antarktida materiki quru, onun əksində Şimal Buzlu Okean sudur. Bu bircə Cənub Şərqi Asiyada özünü göstərmir, cənub Şərqi Asiyanın əksi Cənubi Amerikaya düşür, bu da qitənin irəliləməsi ilə bağlıdır. Çox güman ki, gələcəkdə qitələrin hərəkəti ilə bu hissədə də antipodluq özünü göstərəcək

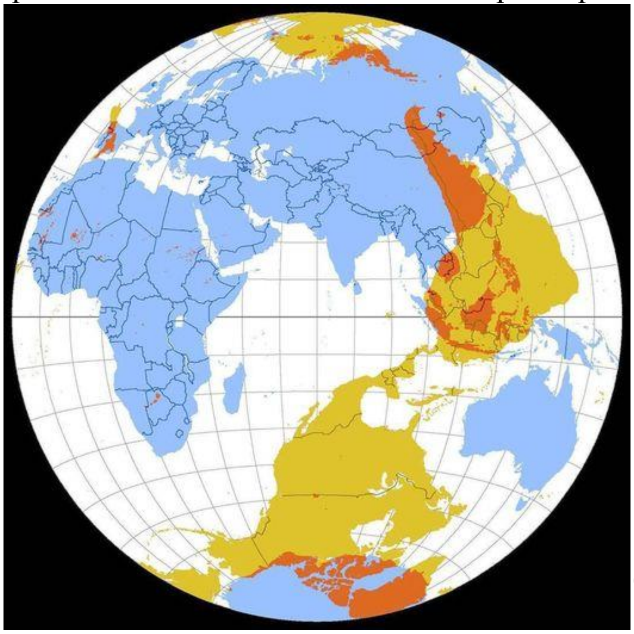

İtaliyanın regionlarının muqayisəsi

Yaşayış səviyyəsinə görə İtaliyanın kasıb ölkələrlə müqayisəsi, əlbətdə şişirtmə var amma həqiqət payı da çoxdur

Eminov

Dörd yarımkürədə yerləşən yeganə ölkə

Kiribati dünyada yeganə ölkədir ki, dörd yarımkürədə yerləşir. Həm ekvator xətti həm də 180°-lik meridian keçir.

Şimali Makedoniya

2018-ci ilin iyun ayında Yunanıstan və Makedoniya arasında Prespa müqaviləsi imzalanmışdır. Müqaviləyə əsasən hər iki tərəfin maraqlarına uyğun olaraq Makedoniyanın adı Şimali Makedoniya Respublikası ilə əvəz olunmuşdur. Ölkənin adının dəyişdirilməsi rəsmi olaraq 2019-cu ilin 12 fevral tarixində qüvvəyə minmişdir.

Eminov

"Terminator xətti"

Bu xətt gecə ilə gündüzün ayırımına verilən termindir.

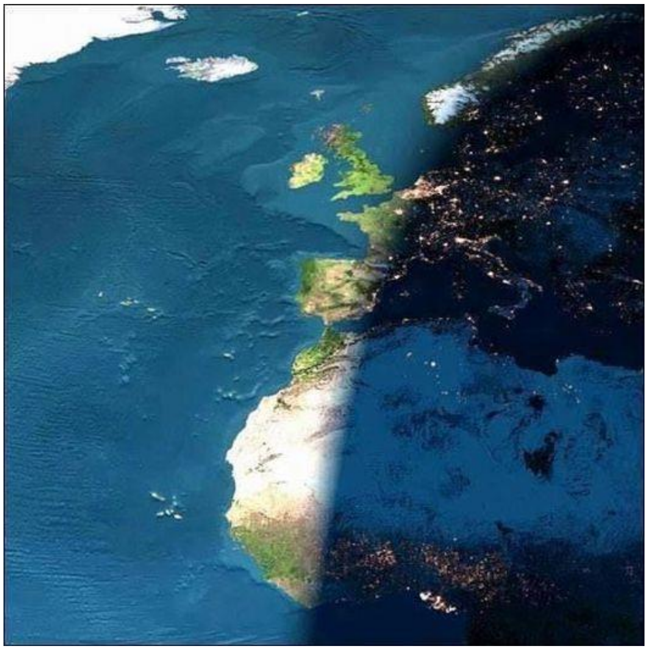

Bu qədər bəsit anlatım

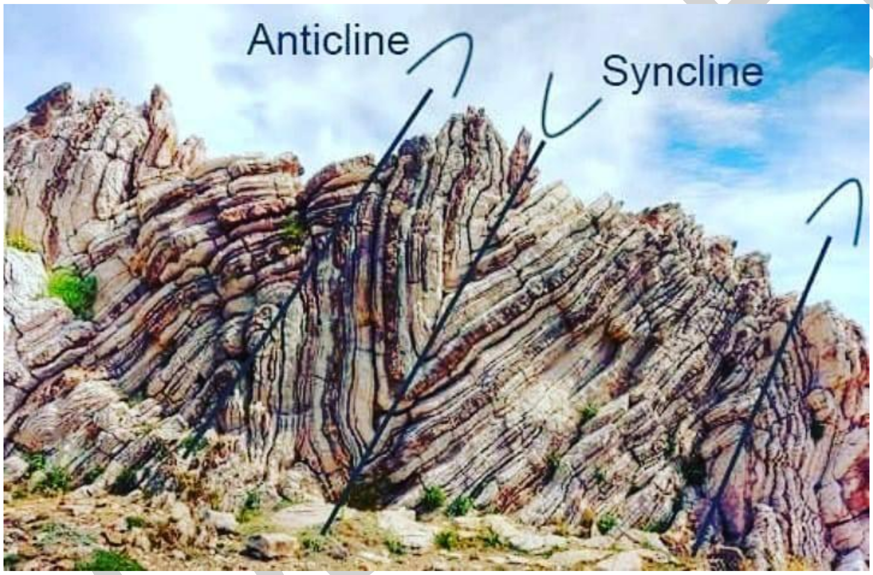

Eminov

Murrey çayının mənsəbi haradır?

Marakaybo, Agzıbirçala və Alexandrina gölləri laqun mənşəli göllərdir, Cənubi Avstraliyada yerləşən bu gölə Murrey çayı tökülür.

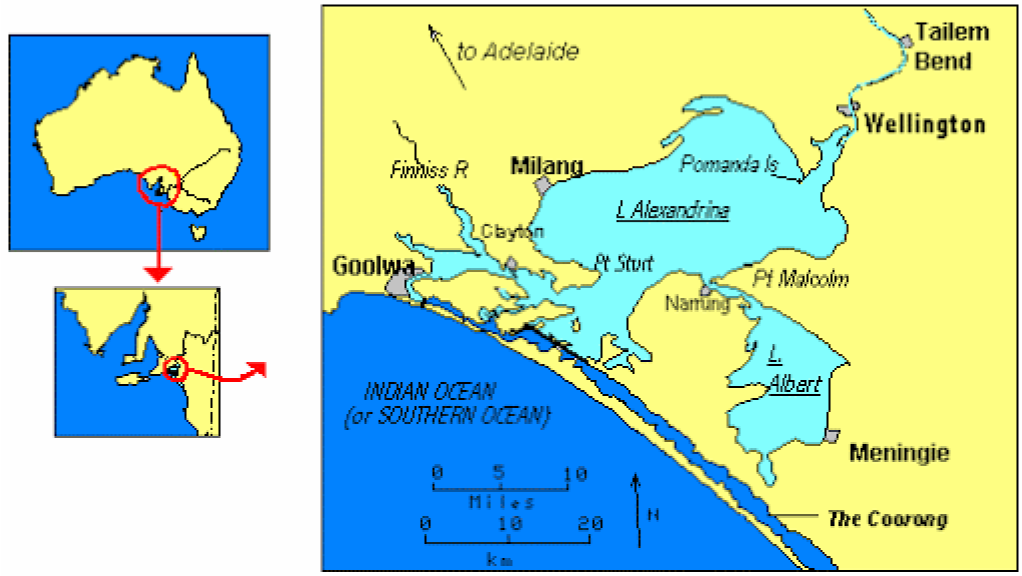

Kolumbun ilk çatdığı ada

Guanahani və yaxud San-Salvador adası, Kolumbun uzun müddətdən sonra çatdığı birinci adadır.

Ras-Daşen zirvəsi

Afrikada olan hündür dağlardan biri Ahmar dağları, hündürlüyü 4533 m (Ras-Daşen)

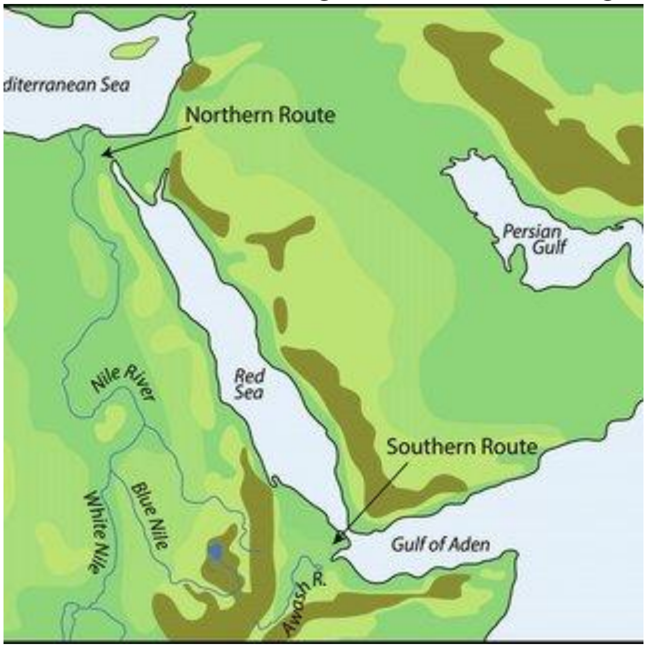

Irtış çayı, Qazaxıstanda olan Zaysan gölündən başlayır, Qara Irtış çayı isə həmin gölə tökülür.

Eminov

Yapon dağları

Yaponiyada olan "Yapon Alpları" dağları, hündürlüyü 3193 m (Mount Kita)

İki ölkənin sərhəddinə yerləşən göl

Ubsunur gölü, çox hissəsi Monqolustanda kiçik bir hissəsi isə Rusiyada olan Tıva muxtar respublikasında yerləşir.

Osman Eminov

Oğuz - Qəbələ - Bakı su kəməri

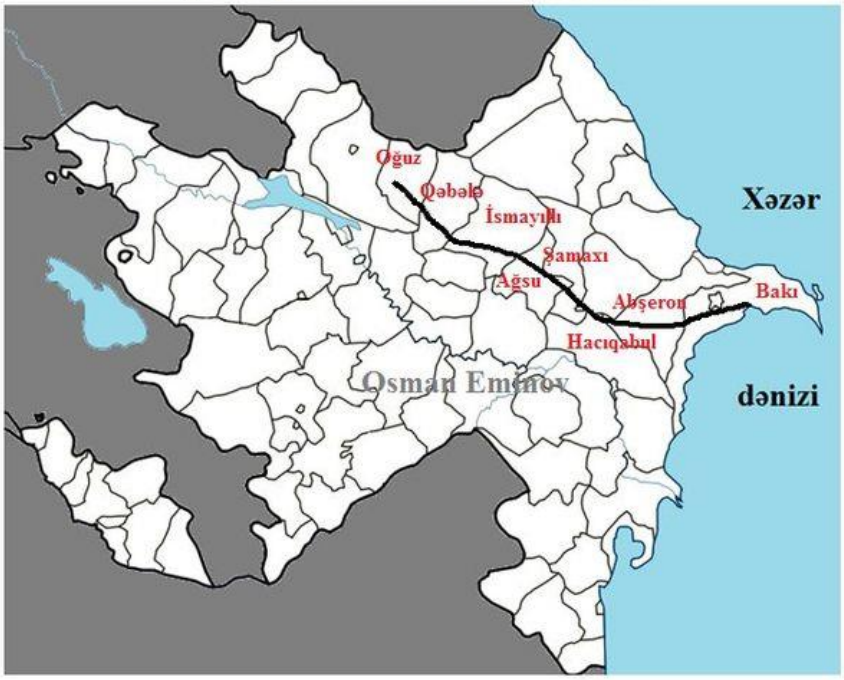

Siklonların hərəkəti

Siklonlar şimal yarımkürəsində saat əqrəbinin əksi, cənubda isə saat əqrəbinin istiqamətində hərəkət edir

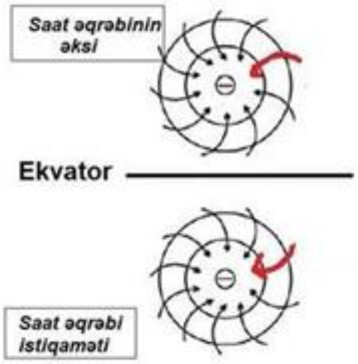

Yerin kürə şəklində olmasının sübutu

Dünyamızın kürə şəklində olduğunu bir neçə min ildir ki, bilirik. Lakin, son illərdə dünyanın düz olduğunu irəli sürən bəzi insanlar böyük bir topluluq halında üzə çıxmaqdadır. Və onlar bəzi bilgisiz insanları da dünyanın düz olduğuna inandıra bilirlər. Düz dünyaçıların ən sevdikləri cümlə isə budur. NASA bizi aldadır. NASA bizi həqiqətən aldadırmı? Dünyanın düz olmadığını hardan bilirik?

1. Ay tutulması

Ay tutulması zamanı yerdən baxan bir müşahidəçi aydın gözlə yerin ay üzərindəki kölgəsini görə bilir. Və bu kölgə yumrudu. Dünya daima dönsə də bütün ay tutulmalarında bu kölgə yumru görünür. Bu o deməkdir ki, dünya diskvari deyil, kürə şəklindədi. Ay tutulmasını müşahidə edərək dünyanın kürə şəklində olmasını deyən ilk insan Aristotel olub.

2. Gəmilər.

Bir gəmi sizdən uzaqlaşarkən arxasınca baxsanız, görərsiniz ki, sanki gəmi uzaqlaşdıqca dənizə batır. Ya da yaxınlaşmaqda olan bir gəmi sanki dənizdən yüksələrgəsinə əvvəlcə yuxarı hissəsi ilə, sonra daha aşağı hissələri ilə görmə dairənizə girir. Bu ancaq kürə şəklində olan bir dünyada ola bilər. Eksperiment üçün bir topun üstünə qarışqa qoyaraq, topun bir tərəfindən baxa bilərsiniz. Bu zaman qarışqanın sizə tərəf gəldikcə necə yüksəldiyini görəcəksiniz. Eyni şeyi düz bir zəmində müşahidə edə bilməzsiniz.

3. Ulduzlar

Ekvatordan hər hansı bir nöqtəyə doğru hərəkət etdikcə səmada bəzi ulduz qrupları görünməməyə başlayır. İlk dəfə Aristotel Misir səyahəti zamanı müəyyən etmişdi ki, Misir və Qüdsdə görünüb daha şimal bölgələrdə görünməyən ulduzlar var. Düz dünyada belə bir şeyin baş verməsi mümkün deyil.

4. Kölgələr

Fərqli nöqtələrə iki çubuq basdırsanız yerin kürə şəklində olması və əyriliyi ilə bağlı olaraq günəş işığı onlara fərqli bucaq altında düşəcək. Nəticədə, bu iki çubuğun kölgə uzunluğu fərqli olacaq. Əgər dünya düz olsaydı hər iki kölgə eyni olacaqdı. İlk dəfə olaraq Eratosfen bu metodu yerin çevrəsini hesablamaq üçün istifadə edib.

5. Məsafə

Yuxarı çıxdıqca daha uzaq məsafələri görməyə başlayırsınız. Bu təkcə şəhər içində olan binalarla bağlı deyil. Tamamilə düzənlik və səhralıq ərazidə də nə qədər hündürə çıxsanız, bir o qədər çox uzağı görəcəksiniz. Amma əgər dünya düz olsaydı dayandığınız nöqtədən yolun sonuna qədər uzağı görəcəkdiniz.

6. Təyyarələr

Təyyarəylə səyahət etmisinizsə dünyanın kürə şəklində olduğunu müşahidə etmisiniz. Xüsusilə də, Sakit okeanın üzərində olarkən bu çox aydın görünür. Bundan əlavə təyyarələr bir düz xətt boyunca hərəkət edərək yola başladıqları nöqtəyə gələ bilirlər.

7. Planetlər

Digər planetlərin kürə şəklində olduğunu müşahidə edə bilirik. Marsa və aya endirdiyimiz kosmik zondların çəkilişləri zamanı da hər yerin düz olduğu illüziyasını yaşaya bilirik. Amma uzaqdan baxanda düz olmadıqları aydınca görünür. Yer planetinin də belə olmadığını düşünmək üçün heç bir səbəb yoxdur. Həm də ki, bu qədər yumru planetlər arasında yerin düz olması kosmosdakı hərəkət və sürət kimi bir çox fizika qanununu pozur.

8. Zaman dilimləri

Zaman fərqləri məhz Yerin kürə formasında olmasından qaynaqlanır. Məsələn, Almaniya və Amerika zamanı arasında 13 saat fərq var. Birində axşam olanda, digərində səhər olur. Çünki, Yer kürə formasındadı. Günəş şüaları hər bölgəyə eyni vaxtda eyni şəkildə düşə bilməz.

9. Kütlə

Kütləyə sahib cisimlər ətraflarında cazibə qüvvəsi yaradırlar. Bu qüvvə kütlə və məsafə ilə düz mütənasibdir. Cazibə qüvvəsi isə nəsnələrin kütlə mərkəzinə çəkilir. Kürənin kütlə mərkəzi daxilində yəni mərkəzində yerləşir. Ona görə də Yer kürəsi üzərində dayanarkən cazibə qüvvəsi bizi aşağıya düz bir şəkildə çəkir. Əgər yer düz olsaydı, kütlə mərkəzi səthin üzərində bir yerdə və tən ortasında olacaqdı. Nəticədə cazibə qüvvəsi sizi aşağıya yox, yanlara çəkəcəkdi.

10. Şəkillər

Kosmosdan çəkilən şəkillər var. Son 50 ildə kosmosa insanlar, kosmik gəmilər, zondlar və süni peyklər göndərdik. Nəticədə, çoxlu sayda Yer şəkilləri var əlimizdə. Və hamısında da Yer kürə daha doğrusu kürəyə oxşar bir formadadır.
Yəni yerin düz olmadığına inanmırıq, düz olmadığını bilirik.
(müəllif Osman Eminov deyil)

Dünyanın əsas çayları

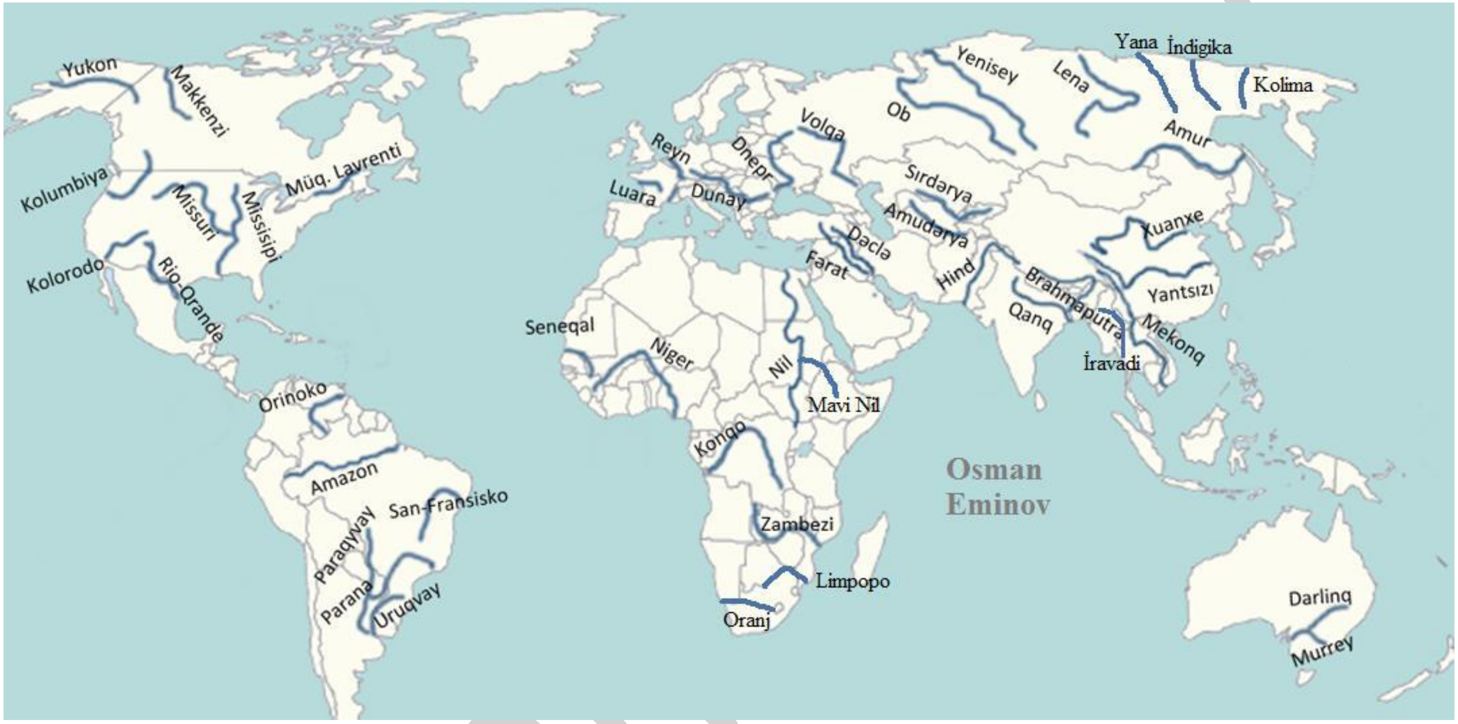

Osman

Livinqstonun Afrika səyahəti

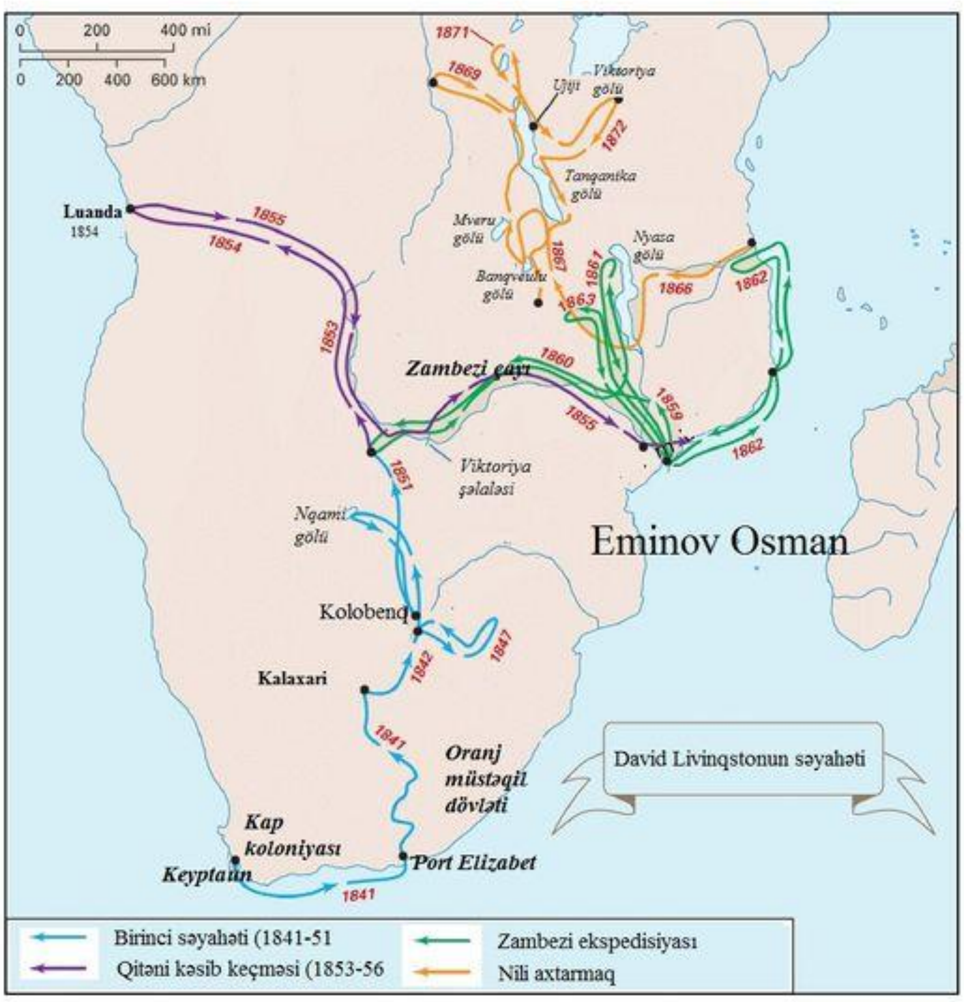

Almaniya koloniyasi

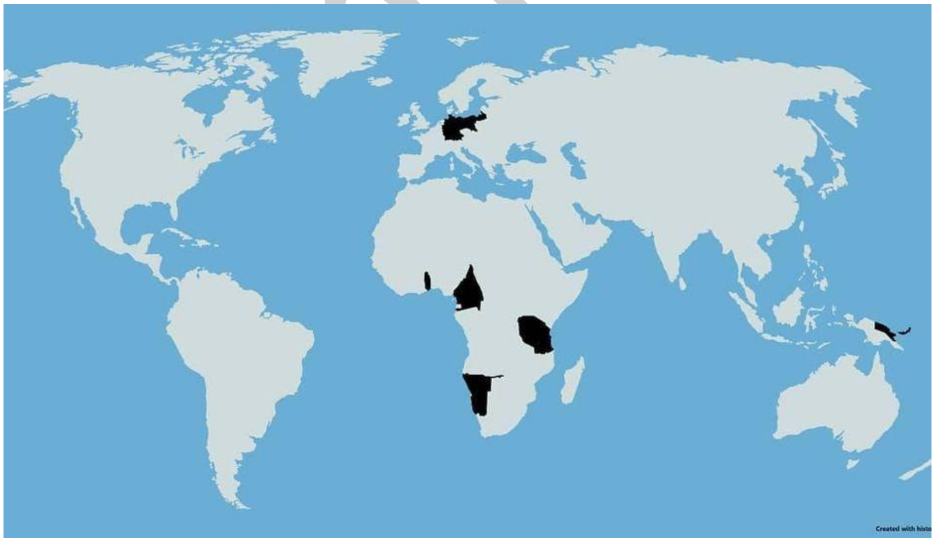

Kölgə uzunluğu necə dəyişir?

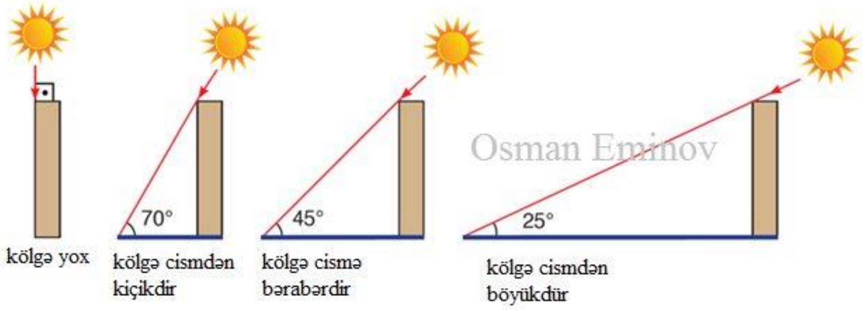

Özünü vulkanın içinə atan filosof

Empedokl, özünü Etna vulkanının içinə atıb öldürən, amma əslində Yerin daxilində nəyin olmasını bilmək üçün ora girib ölən dahi bir insan.

Keplerin Harmoniya qanunu

Daxili planetlər günəş ətrafında sürətli fırlanır, planetlərin günəşdən məsafəsi artdıqca bu sürət də zəifləyir. Bu Keplerin üçüncü qanunu və yaxud da Harmoniya qanunu adlanır. Kepler müəyyən edib ki, planetlərin dövrlərinin kvadratı, onların Günəşə qədər məsafənin kubu ilə düz mütənasibdir. Yəni planetlə günəş arasında məsafə çoxaldıqca, o daha yavaş hərəkət edir, özü də bu dəqiq riyazi qanunla baş verir.

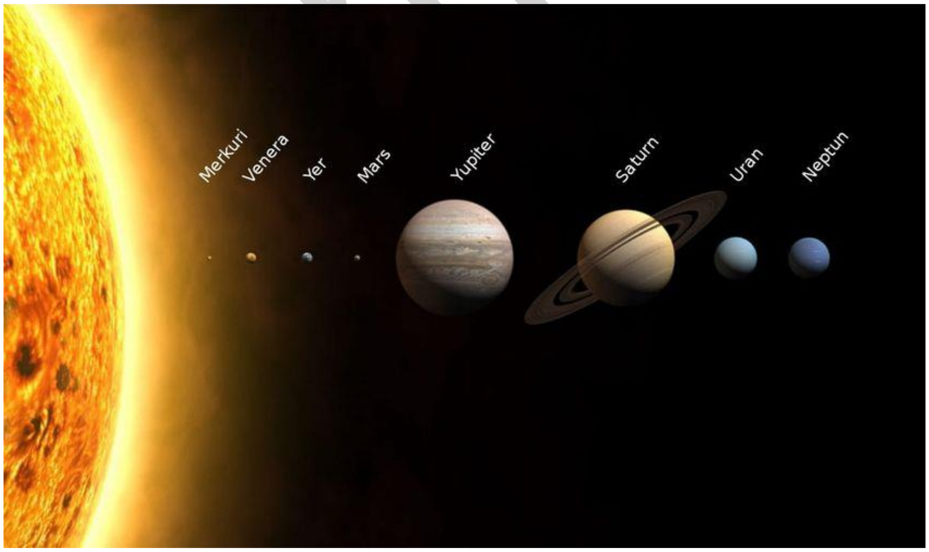

Eminov

Avropanın çayları

Okeaniya adaları

Şimali Amerikanın çayları

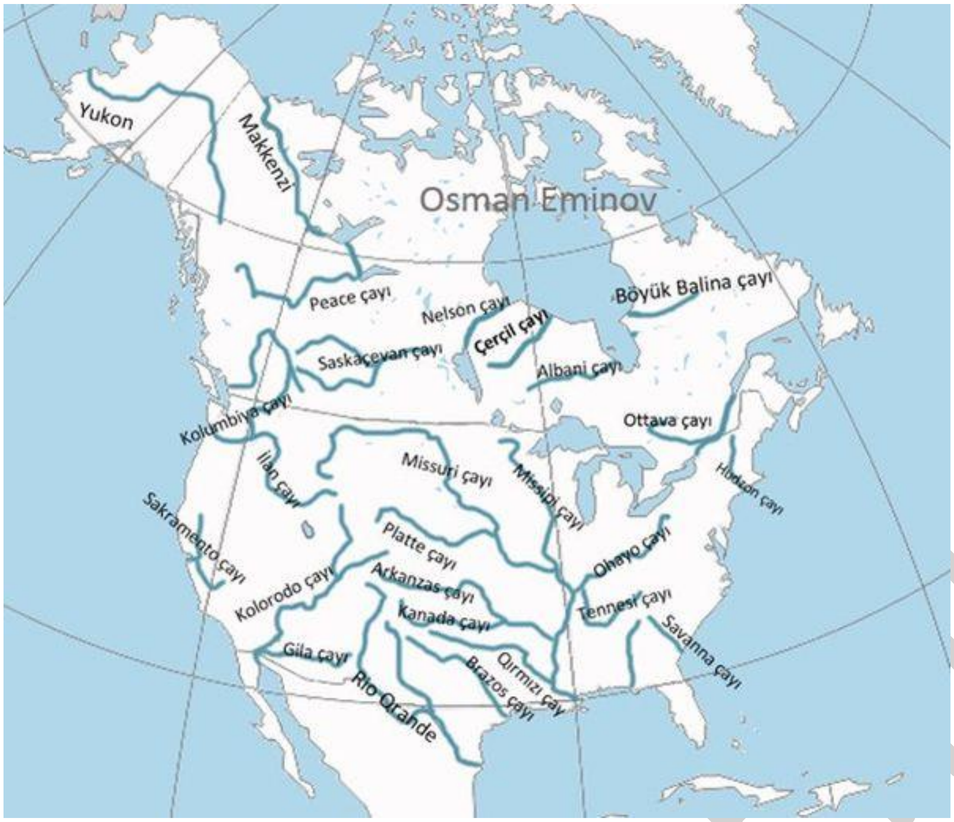

Akonqaqua çayı

And dağlarından Sakit okeana axan Akonqaqua çayı. Onun qollarından biri də Kolorado çayıdır

Osman Eminov

Fransanın dagları

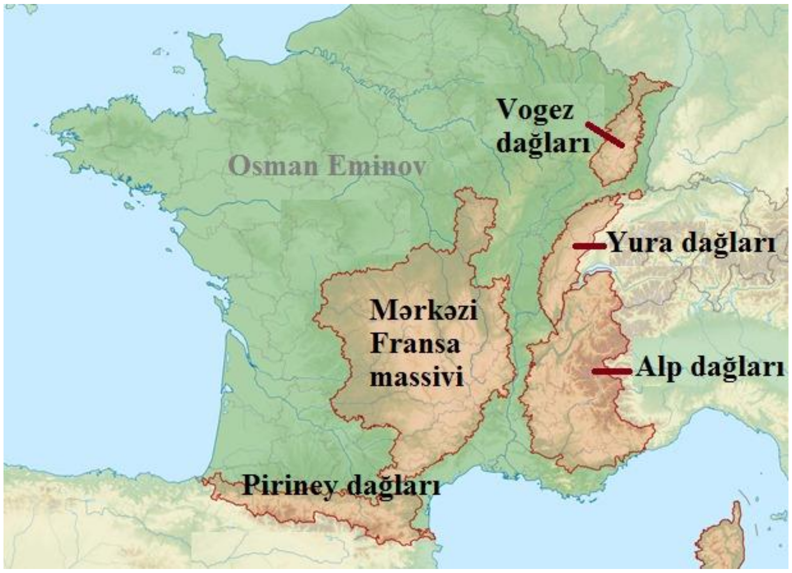

ABC adaları (Kiçik Antil)

Aruba
Bonaire
Curacao
Bu adalar Niderland krallığına aiddir

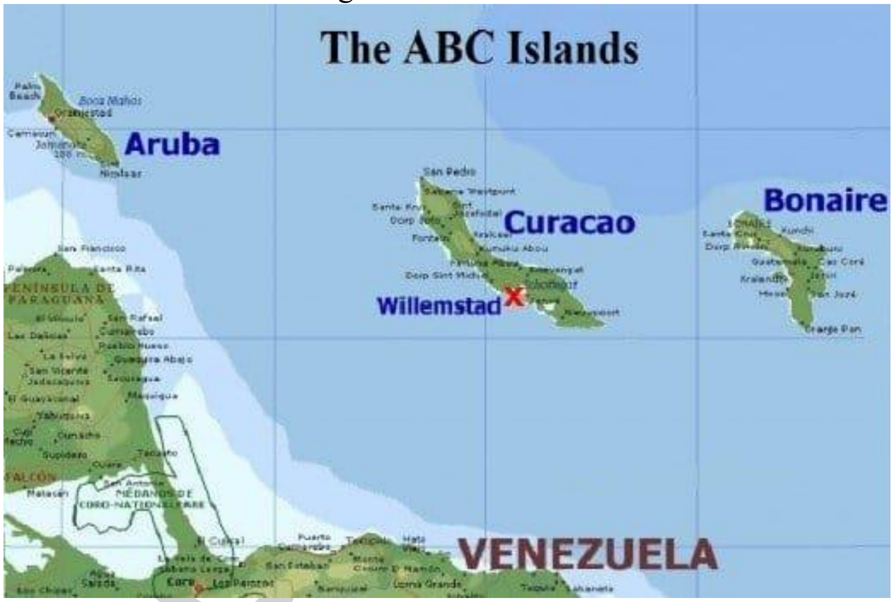

Ptolemeyin xəritəsi

Ptolomey öz xəritəsində Atlantik okeanını həddindən artıq kiçik təsvir etmiş, Sakit okean isə ümumiyyətlə yoxdur. Indi bildiz niyə Kolumb qərbə doğru gedib Hindistana dəniz yolu tapmağa? Adam elə bilir ki, çox qısa yol var.

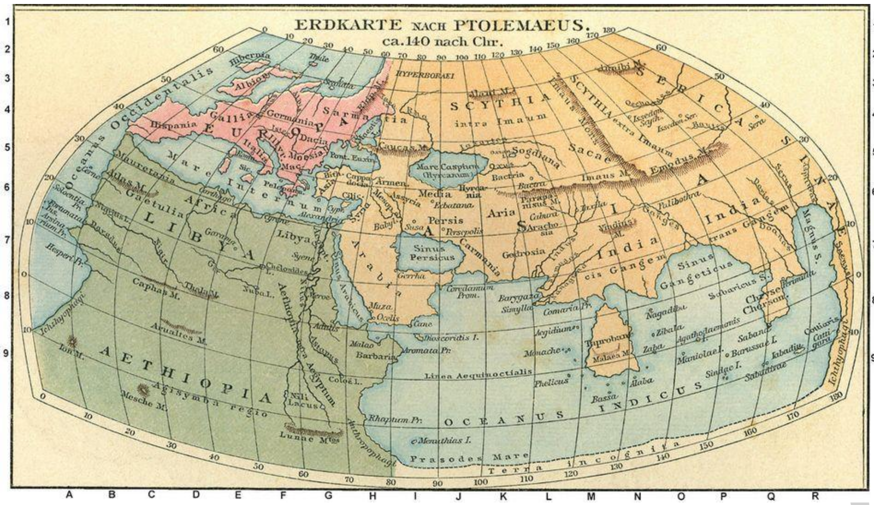

Böyük Britaniyanın dağları

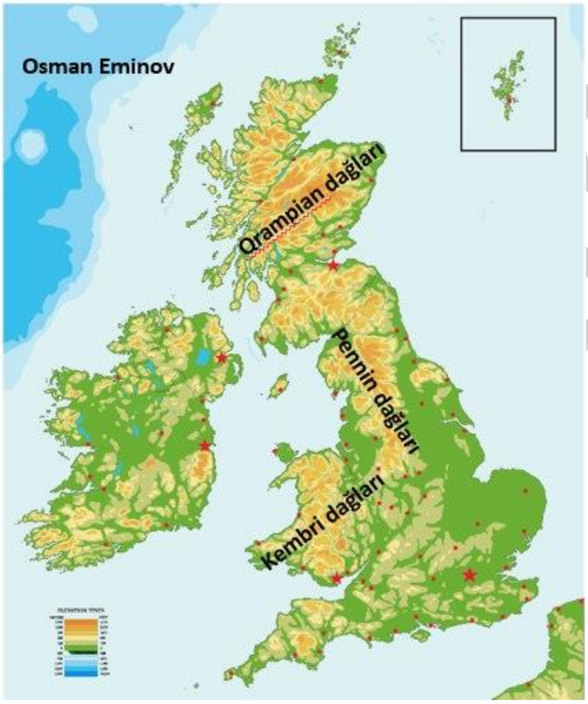

Osman Eminov

Rusiyanin çayları

Dünyanın dağları

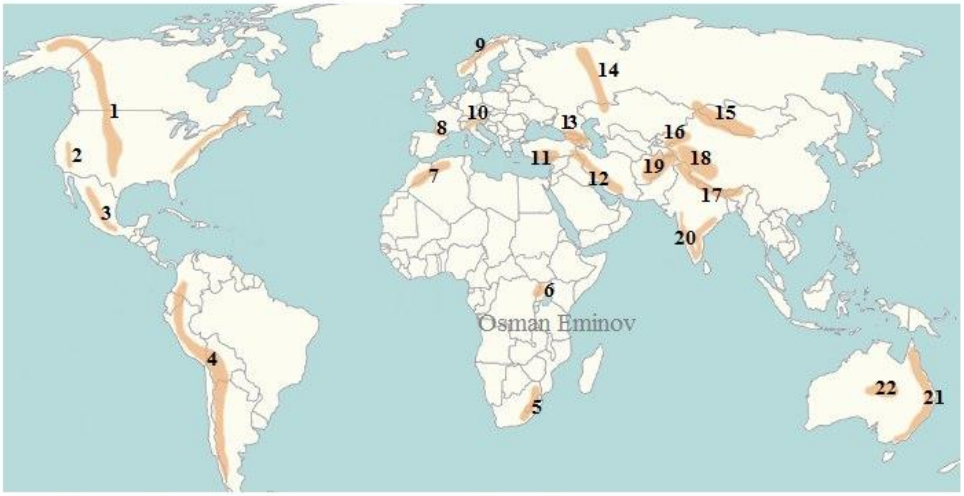

1- Qayalı dağlar
2- Syerra Nevada
3- Siyerra Madre
4- And
5- Əjdaha
6- Ruvenzori
7- Atlas
8- Piriney
9- Skandinaviya
10- Alp
11- Toros
12- Zaqros
13- Qafqaz
14- Ural
15- Altay
16- Tyan-Şan
17- Himalay
18- Qaraqorum
19- Hindiquş
20- Qat dağları
21- Suayrıcı
22- Mak Donel

Dünyanın çayları

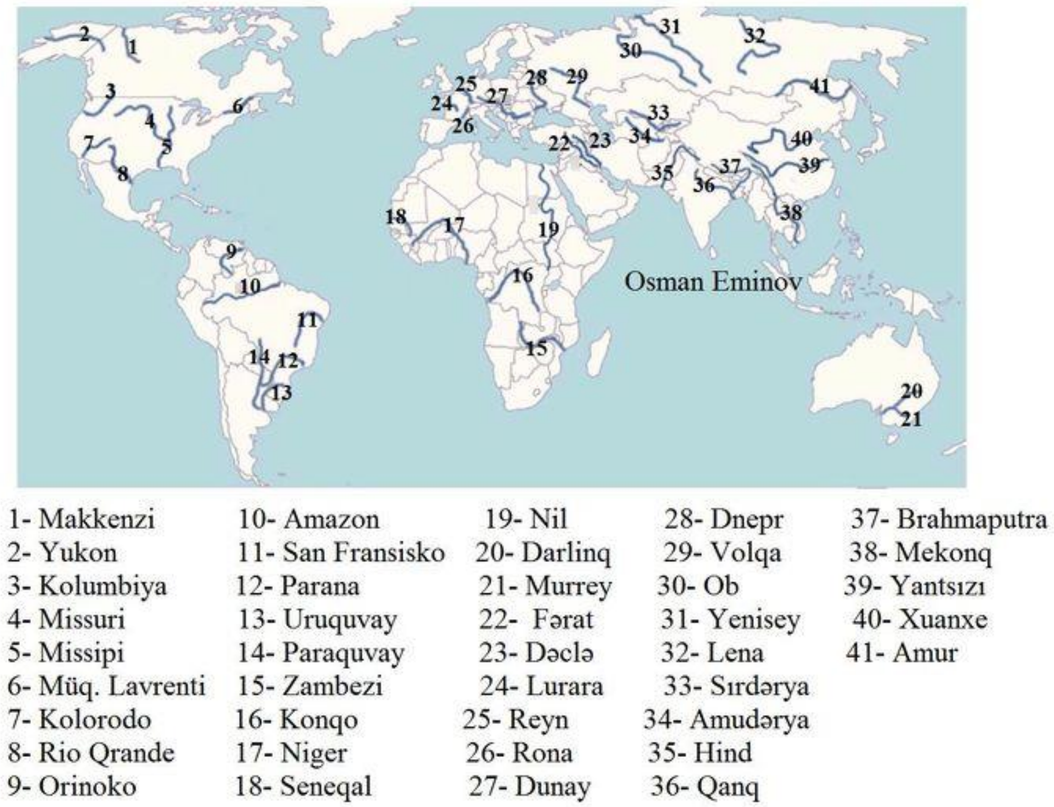

Meandrları yaradan canlılar

Çayda o boyda meandr formalaşdıran kiçik canlılar, su samurları. Kür çayının qırağında yaşayanlar gözəl bilirlər, dərəsinin kənarında yekə, kök su samurları yaşayır. Onlar çayın sahilində özlərinə yuva qururlar, çayın sahillərini eşib-dağıdırlar, çayın suyu bu hissəyə meyllənir və böyük qüvvə ilə ora yönəlir. Zaman keçdikcə su o hissəni eroziyaya məruz qoyur və çay həmin hissədən axmağa başlayır.

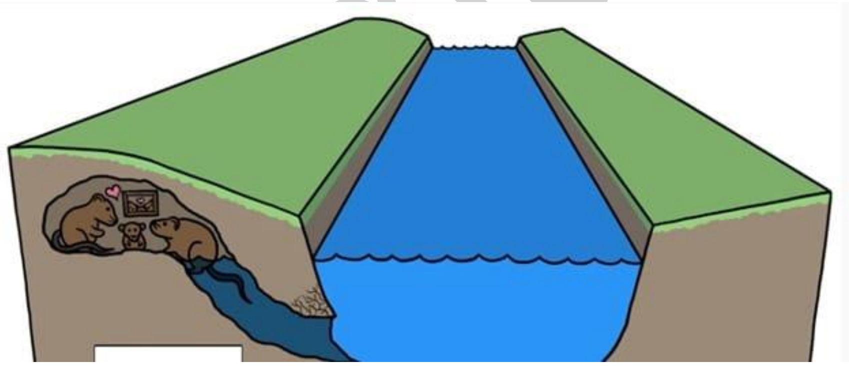

Təbiətdə elementlərin yayılması.

1-oksigen
2-alüminium
3-dəmir
4-kalsium
5-natrium
6-kalium
7-maqnezium
8-hidrogen
9-qalanları
10-silisium

Oksigen elementi 1772-ci ildə İsveç alimi Karl Şeyele tərəfindən kəşf edilib. O, təbiətdə ən çox yayılmış elementdir (şəkil 17). Yer qabığını əhatə edən atmosfer, litosfer və hidrosfer qatları kütləsinin təqribən 49,4%-i oksigenin payına düşür. Birləşmə şəklində oksigen torpağın, suyun, dağ süxurlarının, filizlərin, mineralların əsas tərkib hissəsini təşkil edir. Məsələn, təbii suların ~ 88,88%-i, çay qumunun (SiO_2) ~ 53,5 % -i oksigen elementindən ibarətdir. Oksigen bütün canlı orqanizmlərin (bitkilər, heyvanlar və s.) tərkibinə daxildir. İnsan bədəninin ~ 65%-i oksigendir.

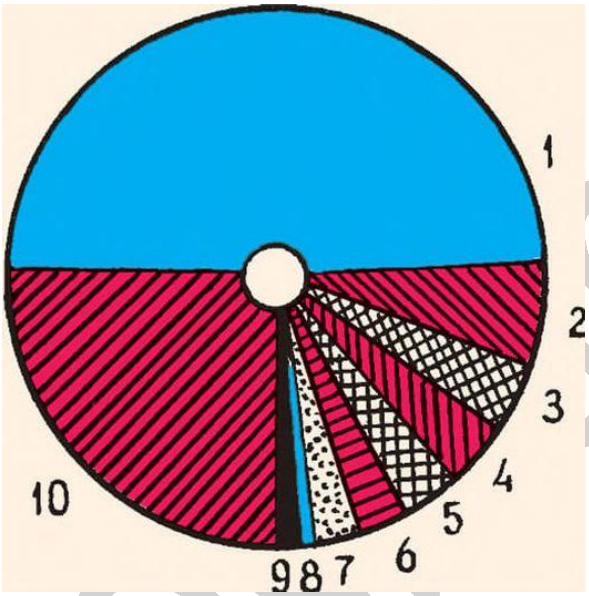

Hardasa 400 il sonra

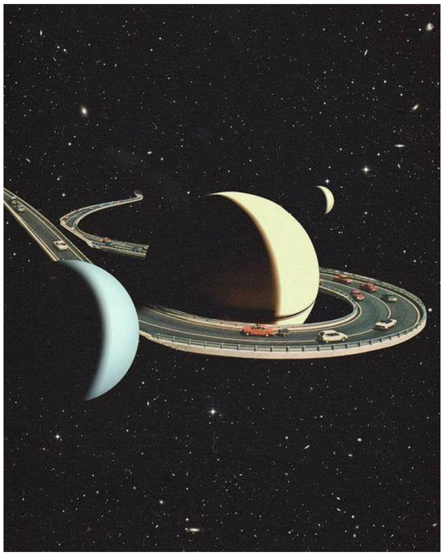

Cənub şərqi Asiyada dinlər.

İslam 41% yaşıl rəng
Buddizm 23% sarı rəng
Xristian 22% qırmızı rəng
Folk 8% çəhrayı rəng

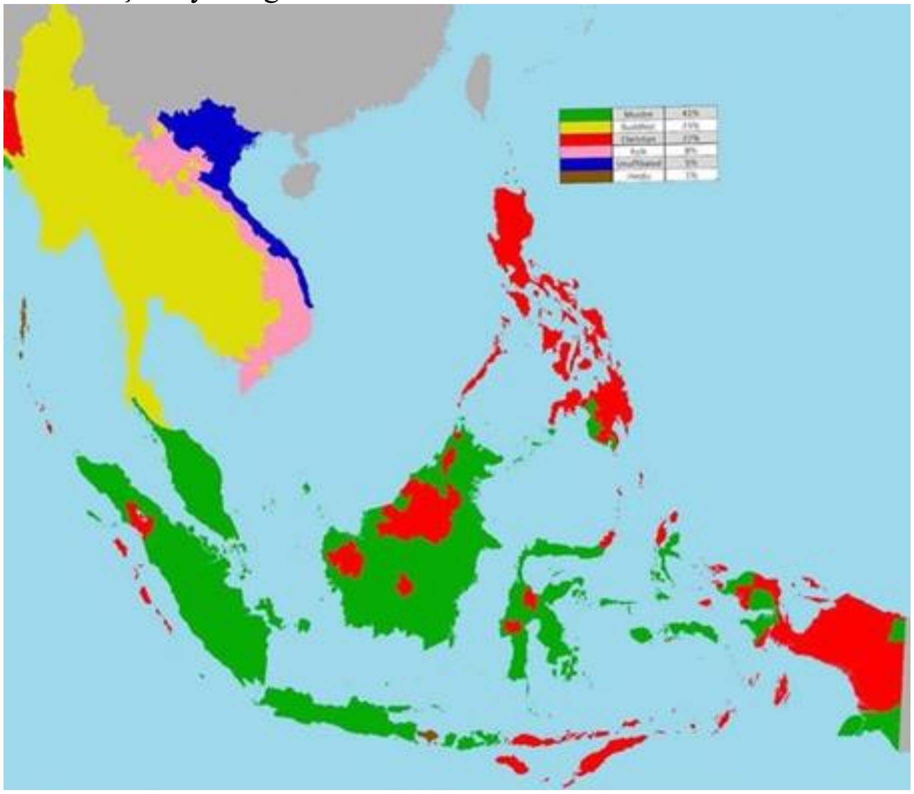

Rusiyanin regionda olan separatizmi.

Yaponiya imperiyası

Günahkar insanların cəzası

İtaliyadan bir qrup arxeoloq Vezuvi vulkanı (eramızın 79-cu ilində) nəticəsində həlak olanların qalıqlarını tədqiq edib və müəyyənləşdirib ki, həmin vaxt insanların çoxunun başı bədənindən ayrılıb. Alimlərin tədqiqatı "Plos One" elmi jurnalında dərc edilib.
Vezuvi vulkanının püskürməsi nəticəsində qədim Romanın Pompey, Herkulanum və Stabiy şəhərləri iki gün ərzində dağılıb.
Alimlər Herkulanum şəhərində həlak olanların sümüklərini tədqiq edərək ölümün bir andaca baş verdiyi qənaətinə gəliblər. Onlar insan sümük və kəllələrində qırmızı və qara rəngli mineral çöküntü tapıblar. Maddənin kimyəvi analizi onda çoxlu dəmir və oksidlərin olduğunu göstərib.
Alimlərin fikrincə, bu tapıntı fəlakətə uğramış insanların qanının qaynayaraq dərhal buxara çevrilməsinə dəlalət edir. Alimlər, həmçinin qeyd ediblər ki, şəhər sakinləri temperaturu 200-500 dərəcəli lavadan xilas olmağa çalışsalar da, bu, mümkün olmayıb.

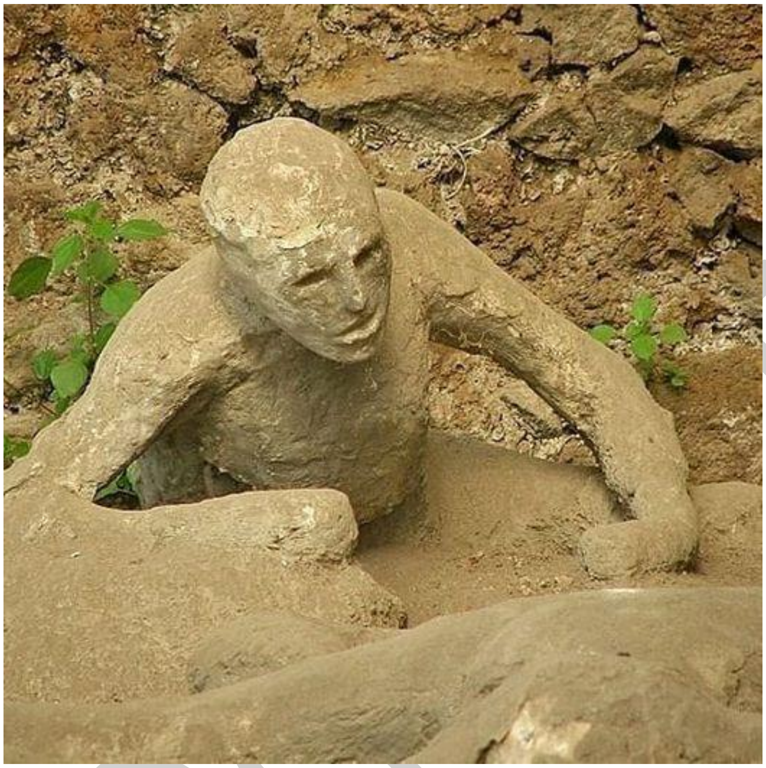

Osman Emin

Afrikanın regionlarda olan əhali sayı.

Ən çox əhali Şərqi Afrikadadir, Efiopiyanın hesabına. Burada 100 milyondan çox əhalisi yaşayır.

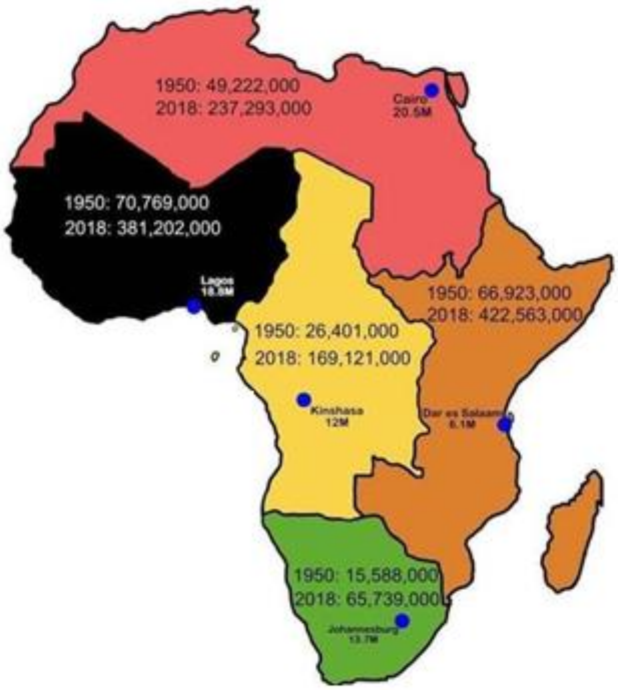

Ən çox daş kömür ixrac edən ölkələr.

Bernard Luisin dünya sivilizasiyaları

Hantinqton bir zamanlar dünyadakı sivilizasiyaları çox bəsit, daxilən təbəddülatlı təsnifatla bölmüşdü. Bernard Lüis isə daha maraqlı variant təklif edib.

O, dünyanı üç sivilizasiyaya bölüb:

1. Təzə süd sivizilasiyası (Avropa)
2. Turşumuş süd sivilizasiyası (İslam ölkələri, Hindistan, Tibet)
3. Südsüz sivilizasiya (Çin, Yaponiya, Cənub-Şərqi Asiya ölkələri)

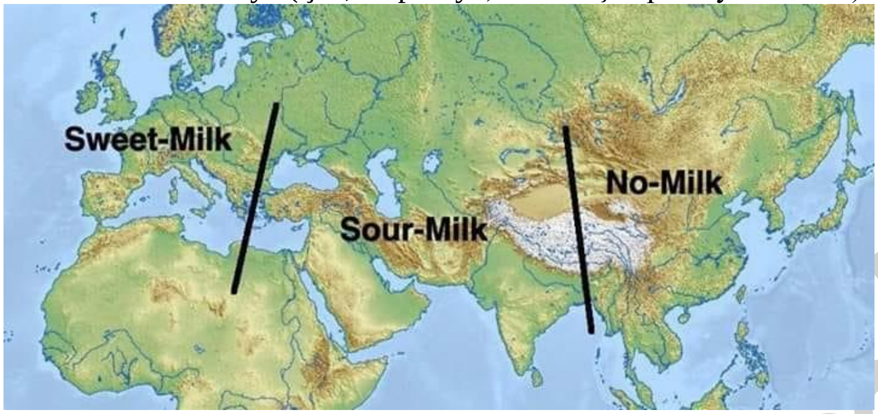

Dünya insandan öncə

Xoşbəxt günlər idi, atmosfer metandan, bitkilər qijikimilərdən, heyvanlar isə fağır dinazavrlardan ibarət idi.

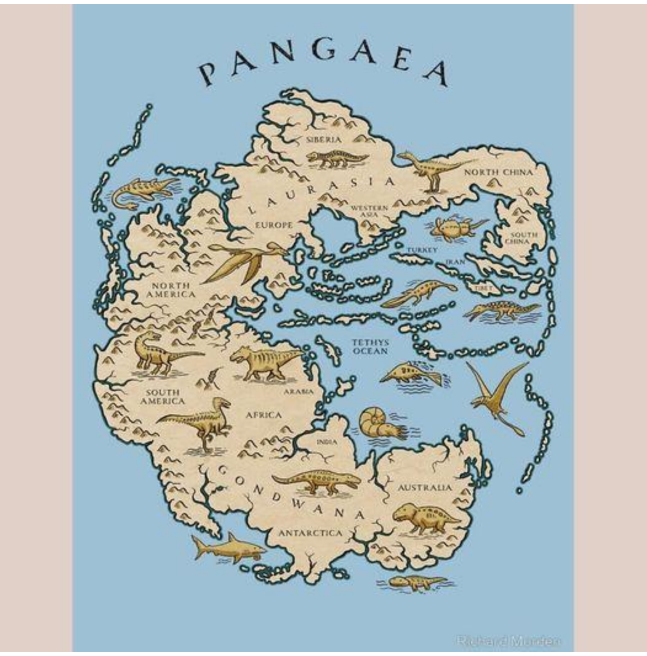

Eminov

Ekvator xətti keçən ölkələr

1. Ecuador
2. Colombia
3. Brazil
4. Sao Tome and Principe
5. Gabon
6. Democratic Republic of Congo
7. Congo
8. Uganda
9. Kenya
10. Somalia
11. Maldives
12. Indonesia
13. Kiribati

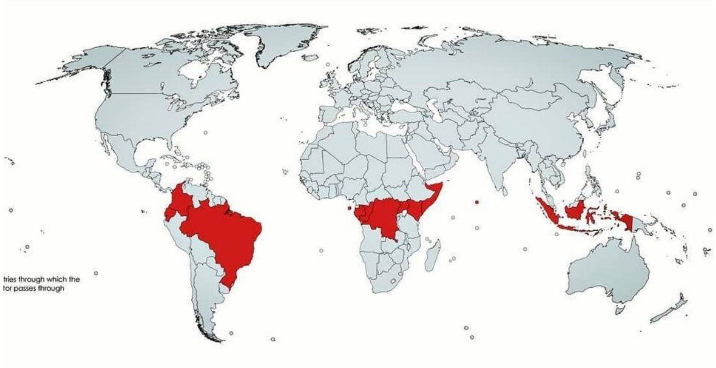

Şimal tropik xəttinin keçdiyi ölkələr

Algeria
Niger
Libya
Egypt
Saudi Arabia
UAE (Abu Dhabi)
Oman
India
Bangladesh
Myanmar
China
Taiwan
Mexico
Bahamas
Western Sahara
Mauritania
Mali

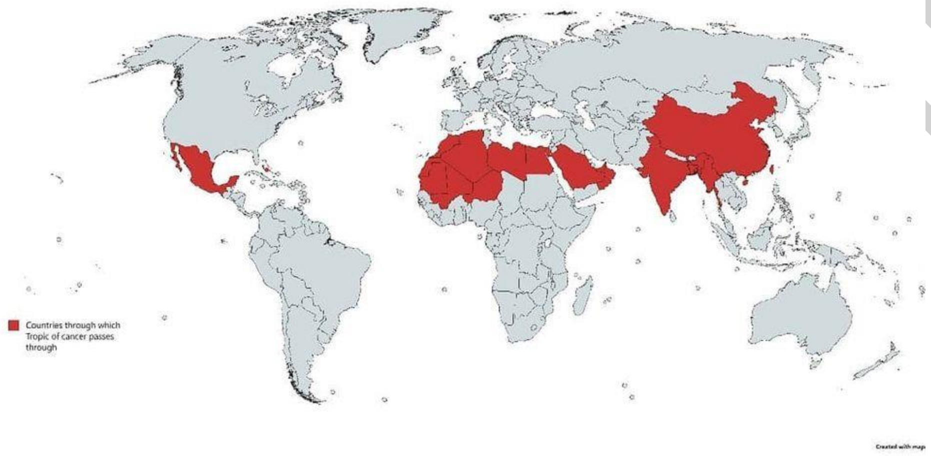

Ağ dəliklər

Qara dəlik nədir? Güclü qravitasiya qüvvəsinin təsiri ilə işıq içəridən çölə çıxa bilmir və oradan işıq gəlmədiyi üçün biz oranı qara rəngdə görürük. Bəzən isə işıq qara dəlikdən çıxa bilər və işıq seli bizə çatdığı üçün ağ dəliklər olaraq qarşımıza çıxır.

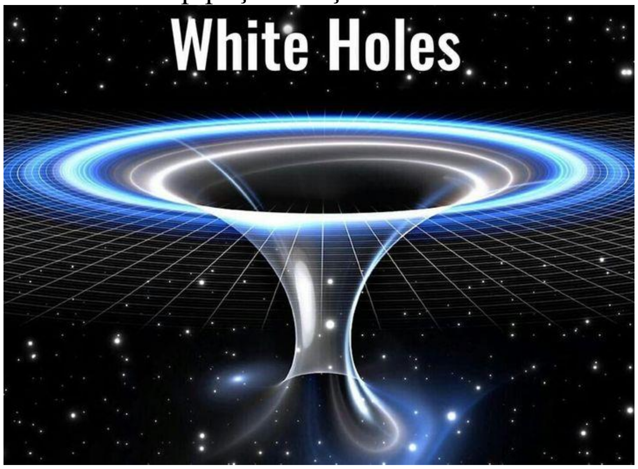

Alagöz zirvəsi

Kiçik Qafqaz (ing. Lesser Caucasus) dağları. Ən uca zirvəsi Aragaç (Alagöz) 4090 m

İlk siqaret məhbusu - Rodriqo de Xeres

Kolumbun «Santa-Mariya» gəmisində zabit. (1492). İlk siqaret çəkən avropalı.
1505-ci ildə siqaret çəkdiyi üçün inkvizisiya tərəfindən həbs olunub. Qonşusu kilsəyə muraciət edib ki, bu adam şeytandır. Aqzına tustunu alıb, sonra ufurur. İnkviziya məhkəməsi ona 7 il həbs cəzası verir. Həbsdən çıxarkən artıq Portuqaliyanin yarısı tütün çəkirdi. Adam heç nədən 7 il içəridə oturub.

Stara Planina dağları

Serbiya və Bolqarıstan ərazisində, ən hündür zirvəsi Botev 2376 m.

Kantabrian dağları

Ən hündür zirvəsi 2648 m.

Osman Eminov

Yura dağları

Ən hündür zirvəsi 1720 m.

Nur dağları

Ən hündür zirvəsi Bozdağ, 2240 m.

Osman Eminov

Koroğlu silisləsi

Ən hündür zirvəsi Koroğlu 2378 m.

Balxaş gölü

Bu hansısa bir çay deyil, Balxaş gölüdür.

Osman Eminov

Piriney yarımadasının çayları

Şimal (cənub) maqnit qütbünün hərəkəti

Eminov

X. Kolumb əslən İtaliyali idi, Genuya şəhərində dünyaya göz açmışdı.

minov

Dünyada ən çox alma ixrac edən ölkələr

Maraqlıdır ki, alma bir çox iqlim qurşaqlarında əkilir. Ilk beşlik aşağıdakı kimidir.
1. Çin
2. ABŞ
3. Türkiyə
4. Polşa.
5. Hindistan

Əhalisi 50 milyondan çox olan ölkələr

Dinqo itlərindən qorunmaq üçün çəkilən nəhəng çəpər

Çin səddindən daha uzun.

Yeraltından qeydlər

Tunisdə yerləşən bu yerdə insanlar yeraltı evlərdə yaşayır. Yerin adı Matmata

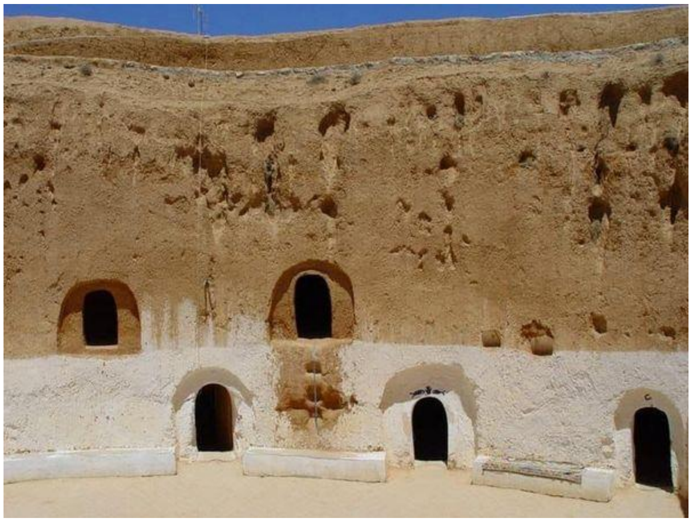 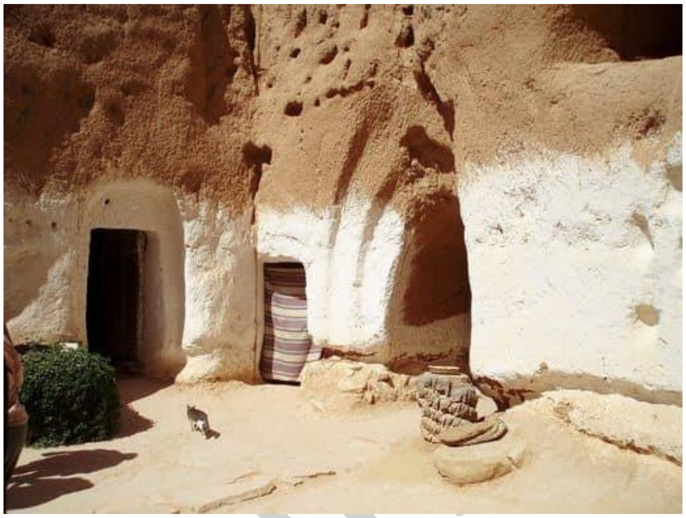

Libertador- xilaskar ləqəbli insan

Simon Bolivar, Cənubi Amerikanın milli qəhrəmanı hesab olunur.
O, Venesuelanın, Boliviyanın, Kolumbiyanın, Ekvadorun, Perunun və Panamanın İspaniya imperiyasından ayrılmasına səbəb olan hərəkatın hərbi və siyasi lideri olmuşdur (1825). Həmçinin saydığım ölkələrin pul vahidi də Bolivar adlanır.

Ən uzun milli şosse yolu.

Vellinqton dünyanın ən cənubda yerləşən paytaxt şəhəridir.

inov